УТВЪРДИЛ:

ЧЛ.-КОР. ЕВЕЛИНА СЛАВЧЕВА

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА БАН

СЧЕТОВОДНА ПОЛИТИКА
на
БЪЛГАРСКАТА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ

БАН, 2026 година

Считано от 01.01.2026 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

I. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ....4
II. ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ....4
III. СЧЕТОВОДНА СИСТЕМА....5
IV. ФИНАНСОВИ ОТЧЕТИ....6
V. СЪХРАНЯВАНЕ НА СЧЕТОВОДНАТА ИНФОРМАЦИЯ....7
VI. ПРИНЦИПИ, ПОДХОДИ, ПРАВИЛА, БАЗИ И ПРОЦЕДУРИ ЗА ОТЧИТАНЕ НА АКТИВИТЕ И ПАСИВИТЕ, ПРИХОДИТЕ И РАЗХОДИТЕ ЗА ПРЕДСТАВЯНЕ НА ИНФОРМАЦИЯТА ВЪВ ФИНАНСОВИЯ ОТЧЕТ....7
1. ОТЧИТАНЕ НА КАПИТАЛА....7
2. ОТЧИТАНЕ НА ДЪЛГОТРАЙНИ МАТЕРИАЛНИ И НЕМАТЕРИАЛНИ АКТИВИ....8
2.1 Дълготрайни материални активи....8
ДМА са всички ресурси (средствата и....8
2.2 Нематериалните дълготрайни активи....9
(НМДА) са установими нефинансови ресурси, придобити и притежавани от звената на БАН, които:....9
2.3 Стойностен праг на същественост....10
Стойностният праг на същественост....10
2.4. Придобиване на дълготрайни материални и нематериални активи....11
2.5. Първоначална оценка на дълготрайните материални и нематериални активи....14
2.6 Оценка след първоначално признаване на ДМА и НМДА....16
2.7 Обезценка и преоценка на активите....16
2.8 Приблизителна оценка....18
2.9 Продажба на годни, но ненужни дълготрайни активи с....18
2.10 Отписване на дълготрайни материални и нематериални активи....18
2.11 Изписване на разход и капитализиране /балансово признаване/ на ДА....19
2.12 Специфични правила за отчитане на отделни категории нефинансови активи .20
3. ОТЧИТАНЕ НА КРАТКОТРАЙНИ АКТИВИ....21
3.1. Парични средства....22
3.2. Краткосрочни вземания....22
3.3. Материални запаси....22
4. ОТЧИТАНЕ НА РАЗЧЕТИТЕ....23
4.1. Разчетните взаимоотношения с доставчици....23
4.2 Взаимоотношенията с клиентите....24
4.3. Взаимоотношенията с персонала....24
4.4. За счетоводното отчитане на предоставените суми за служебни аванси....24
4.5. Вземанията и задълженията в системата на БАН....24
4.6 Вътрешни разчети....25
5. ПРИХОДИ....25
5.1. Критерии....25
5.2. Отчитане на приходите....25
5.3. Продажба на бракувани активи....25
5.4. Приходите от застраховки....25
6. РАЗХОДИ....26
6.1. Отчитането на разходите....26
6.2. Критерии....26
6.3. Всички видове застраховки....26

6.4. По подпараграф 10-98 "Други разходи, некласифицирани в другите параграфи и подпараграфи" 26
6.5 Разходи за пътуване в полза на работници и служители 26
6.6 Разходи на персонала за обучение....27
6.7. Социални разходи, предоставени в натура....27
6.8 Отчитане на данъци, такси и административни санкции....28
6.9. Разходи за наеми 29
Разходите за наеми се отчита по....29
6.10. Разходите, осчетоводени по счетоводните сметки 29
7. НАЧИСЛЯВАНЕ НА ПРИХОДИ И РАЗХОДИ В КРАЯ НА ОТЧЕТНАТА ГОДИНА 29
8. ПРОВИЗИИ 30
8.1. Начисляване в края на годината на провизии за задължения....30
8.2. Начисляване на провизия за вземания 31
8.3. Начисляване на разходи за провизии на персонала....31
8.4. Начисляване възнаграждения и осигурителни вноски....31
9. ЗАДБАЛАНСОВА ОТЧЕТНОСТ....32
9.1. Просрочени вземания и задължения 32
9.2. Отчетност на поети ангажименти и нови задължения за разходи 32
9.3 Задбалансова отчетност за отразяване на националното и друго съфинансиране по международни проекти....35
10. ОТЧИТАНЕ НА СТОПАНСКАТА ДЕЙНОСТ В АКАДЕМИЧНИТЕ ИНСТИТУТИ И ДРУГИ САМОСТОЯТЕЛНИ СТРУКТУРНИ ЗВЕНА НА БАН 36
11. ОТЧИТАНЕ НА ПРОГРАМИ И ПРОЕКТИ, ЗА КОИТО СЕ ПРИЛАГА ФИНАНСОВО - ПРАВНАТА ФОРМА „СРЕДСТВА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ" ...37
11.1 Финансово-правната форма „сметки за средства от Европейския съюз" 37
11.2 Средствата и операциите....38
11.3 Доколкото за операциите със средствата по програми и проекти 38
12. ОТЧИТАНЕ НА ДЯЛОВИ УЧАСТИЯ И АКЦИИ В ТЪРГОВСКИ ДРУЖЕСТВА 42
VII. ИНВЕНТАРИЗАЦИЯ НА АКТИВИТЕ И ПАСИВИТЕ....42
VIII.ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ 45

I. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

1. **Счетоводната политика** на Българската академия на науките е изготвена на база действащото счетоводно законодателство – Закон за счетоводството, Закон за публичните финанси, **счетоводните стандарти, приложими за бюджетните организации**. Сметкоплан на бюджетните организации (СБО) и писмо ДДС № 20 от 14.12.2004 г.,, както и всички други нормативни документи и последващи указания от Министерство на финансите, отнасящи се до дейността на бюджетните организации при спазване на основните принципи на счетоводството.

2. Настоящата счетоводна политика, като съвкупност от принципи, изходни положения, концепции, правила и процедури, съдържа възприетите от Българска академия на науките (БАН) конкретни принципи, бази, установени правила и практики за отчитане на дейността на самостоятелните структурни звена на БАН при изготвянето и представянето на финансовите отчети.

3. Основната цел на счетоводната политика е да даде сигурност, че информацията, съдържаща се във финансовия отчет на БАН е надеждна и безпристрастно отразява сделки и събития. Също така се цели постигане на относителна стабилност, гъвкавост и адаптивност на счетоводната система по отношение на настъпилите промени в икономическата и социална среда, както и осигуряване на възможност за непрекъснатото развитие и усъвършенстване на счетоводната политика.

4. В обхвата на счетоводната политика попадат всички вътрешни нормативни актове – наредби, вътрешни правила, заповеди, Индивидуален сметкоплан и други документи, отразяващи спецификата на дейността и нейната организация в академичните институти и другите самостоятелни структурни звена на БАН.

5. Счетоводната политика на БАН подлежи на оповестяване в приложението към годишния финансов отчет, съгласно т.1.4 от Заповед № ЗМФ-1338/22.12.2015 г. на МФ.

II. ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ

Отчитането на дейността на БАН и разработването на финансовите отчети се осъществява въз основа на прилагане на принципите, предвидени в чл.26, ал.1 от Закона за счетоводството, а именно:

1. **Действащо предприятие** – приема се, че предприятието е действащо и ще остане такова в предвидимо бъдеще;

2. **Последователност на представянето и сравнителна информация** - представянето и класификацията на статиите във финансовите отчети, счетоводните политики и методите за оценяване се запазват и прилагат последователно и през следващи отчетни периоди с цел постигане на сравнимост на счетоводните данни и показатели на финансовите отчети;

3. **Предпазливост** – оценяване и отчитане на предполагаемите рискове и очакваните евентуални загуби при счетоводното третиране на стопанските операции с цел получаване на действителен финансов резултат

4. **Начисляване** – предприятието изготвя финансовите си отчети, с изключение на отчетите, свързани с паричните потоци, на базата на принципа на

начисляването – ефектите от сделки и други събития се признават в момента на тяхното възникване, независимо от момента на получаването или плащането на паричните средства или техните еквиваленти, и се включват във финансовите отчети за периода, за който се отнасят;

5. Независимост на отделните отчетни периоди и стойностна връзка между начален и краен баланс – всеки отчетен период се третира счетоводно сам за себе си независимо от обективната му връзка с предходния и със следващия отчетен период, като данните на финансовия отчет в началото на текущия отчетен период трябва да съвпадат с данните в края на предходния отчетен период;

6. Същественост – предприятието представя поотделно всяка съществена група статии с подобен характер;

7. Компенсиране – предприятието не извършва прихващания между активи и пасиви или приходи и разходи и отчита поотделно както активи и пасиви, така и приходи и разходи;

8. Предимство на съдържанието пред формата – сделките и събитията се отразяват счетоводно съобразно тяхното икономическо съдържание, същност и финансова реалност, а не формално според правната им форма;

9. Оценяване на позициите, които са признати във финансовите отчети, се извършва по цена на придобиване, която може да е покупна цена или себестойност или по друг метод, когато това се изисква в приложимите счетоводни стандарти;

III. СЧЕТОВОДНА СИСТЕМА

Прилаганата форма на счетоводство осигурява обективност, точност, пълнота, достоверност, достъпност, навременност и отвореност на счетоводната информация с оглед мотивиране на управленските решения.

При изграждането и поддържането на счетоводната система звената на БАН осигуряват:

1. Всеобхватно хронологично регистриране на счетоводните операции въз основа на първични счетоводни документи. Звената на БАН осъществяват счетоводството на основата на документалната обоснованост на стопанските операции и факти при спазване изискванията за съставянето на документи по Закона за счетоводството

2. Получаване на аналитична и обобщена информация по счетоводен път, представяща най-точно и по най-подходящ начин годишните финансови отчети;

3. Систематични счетоводни регистри за обобщаване на счетоводната информация, които се откриват в началото на отчетния период и приключват в неговия край.

4. Синтетични и аналитични счетоводни регистри, както и равенство и връзка между тях.

5. Междинно и годишно приключване на счетоводните регистри и съставяне на оборотни ведомости.

6. Изменение в извършените счетоводни записвания чрез съставяне на коригиращи счетоводни статии.

7. Счетоводни записвания само в рамките на съответната отчетна група („Бюджет", „СЕС" и „Други сметки и дейности"), за които се изготвя отделен отчет.

8. Отчитане на възстановените приходи и разходи в намаление на прихода (по дебита на съответната приходна сметка), респективно на разхода (по кредита на съответната разходна сметка).

9. Отчитане на плащанията, инициирани с бюджетно платежно нареждане срещу сметката на БАН чрез системата СЕБРА.

10. Прилагане на *Индивидуален сметкоплан* на БАН, разработен въз основа на Сметкоплана на бюджетните организации и съобразен със спецификата на приходите и разходите на самостоятелните звена към БАН.

11. Прилагане на счетоводната политика на БАН. Всички самостоятелни звена прилагат счетоводната политика на БАН, като ръководителят на съответното звено я въвежда за прилагане със своя заповед. При необходимост от въвеждане на специфични правила, обусловени от особеностите на дейността на съответното звено, те се разработват като допълнение към счетоводната политика на БАН и се утвърждават от директора на звеното.

12. Формата на счетоводството във всяко самостоятелно звено на БАН съгласно чл. 16, ал. 1, т. 3 от Закона за счетоводството е двустранно счетоводно записване, като счетоводната информация се обработва автоматизирано чрез използването на финансово счетоводен продукт

13. Счетоводната информация се съхранява съгласно изискванията на глава първа, раздел III от Закона за счетоводството, както и съгласно вътрешните правила за документооборот, утвърдени в съответното звено на БАН.

IV. ФИНАНСОВИ ОТЧЕТИ

1. Звената на БАН съставят и представят за обобщаване следните отчети:

- ✓ Ежемесечни, тримесечни и годишни отчети за касовото изпълнение на бюджетите, на сметките за средства от Европейския съюз и на сметките за чужди средства, придружени със справки и отчетна информация, изисквана от Министерство на финансите, от ръководството на БАН и др.;
- ✓ Оборотна ведомост в посочени в определени за целта срокове, с писмен анализ на разлики между начислена и касова основа;
- ✓ Счетоводен баланс, Отчет за приходи и разходи съставени по форма, определена със заповед на министъра на финансите;
- ✓ Приложение, съдържащо пояснения за прилаганата счетоводна политика, подлежаща на оповестяване допълнителна информация за състоянието и изменението на активи, пасиви, приходи и разходи и задбалансови позиции съгласно съответните указания и стандарти, издавани по реда на чл. 164, ал.1 и 3 и чл. 170 от ЗПФ, информация за изпълнението на показателите по бюджета и сметките за средствата от Европейския съюз, включително и предоставяне на агрегирана информация за касовите разходи по функции и групи съгласно Единната бюджетна класификация.

2. Ръководителят на всяко звено на БАН е отговорен за своевременното съставяне на отчетите, които трябва да дават вярна и честна представа за финансовото състояние и резултатите от дейността.

3. Съставител на годишния финансов отчет и на междинните финансови отчети е главният счетоводител или друго лице, което отговаря на изискванията на Закона за счетоводството. Съставителят може да бъде служител по трудово правоотношение,

специално нает физическо лице или счетоводно предприятие, което организира и осъществява счетоводната отчетност на звеното.

4. Лицата, съставили и подписали счетоводните отчети, носят отговорност за достоверността на информацията, съдържаща се в тях, както и за законосъобразната обработка и съхранение на счетоводната информация.

V. СЪХРАНЯВАНЕ НА СЧЕТОВОДНАТА ИНФОРМАЦИЯ

1. Счетоводната информация се съхранява на хартиен и/или технически носител съгласно глава първа, раздел III от Закона за счетоводството при спазване на следните срокове:

- ведомости за заплати – 50 години, считано от 1 януари на отчетния период, следващ периода, за който се отнасят;
- счетоводни регистри и финансови отчети, включително документи за данъчен контрол, независим финансов одит и последващи финансови инспекции – 10 години, считано от 1 януари на отчетния период, следващ периода, за който се отнасят;
- всички останали носители на счетоводна информация – 3 години, считано от 1 януари на отчетния период, следващ периода, за който се отнасят.

2. След изтичане на сроковете за съхранение носителите на счетоводна информация, които не подлежат на предаване в Националния архивен фонд или в Националния осигурителен институт, могат да бъдат унищожени по установения ред.

3. При прекратяване на трудово/служебно правоотношение с главния счетоводител, който извършва текущо счетоводно отчитане и съставя финансови отчети, счетоводната документация се предава на лице, определено от ръководителя на звеното. Приемането и предаването се извършват в присъствието на комисия, определена със заповед на ръководителя.

VI. ПРИНЦИПИ, ПОДХОДИ, ПРАВИЛА, БАЗИ И ПРОЦЕДУРИ ЗА ОТЧИТАНЕ НА АКТИВИТЕ И ПАСИВИТЕ, ПРИХОДИТЕ И РАЗХОДИТЕ ЗА ПРЕДСТАВЯНЕ НА ИНФОРМАЦИЯТА ВЪВ ФИНАНСОВИЯ ОТЧЕТ

1. ОТЧИТАНЕ НА КАПИТАЛА

За счетоводно отчитане на капитала в БАН се използват сметките от групи 10 „Разполагаем капитал", 11 „Акумулирано изменение на нетните активи" и 12 „Изменение на нетните активи за периода". Сметките от група 12 „Изменение на нетните активи за периода" се използват при годишното приключване на сметките за приходи и разходи. Сметките от група 11 „Акумулирано изменение на нетните активи" се използват за приключване на сметките от група 12 „Изменение на нетните активи за периода".

2. ОТЧИТАНЕ НА ДЪЛГОТРАЙНИ МАТЕРИАЛНИ И НЕМАТЕРИАЛНИ АКТИВИ

Дълготрайните активи в звената на БАН се отчитат съгласно Класификация на разходите за придобиване на дълготрайни активи в системата на БАН ***(Приложение №1)***

2.1 Дълготрайни материални активи

ДМА са всички ресурси (средствата и обектите), в които е направена дългосрочна инвестиция, очаква се да бъдат използвани в дейността на звената през повече от един отчетен период и са със стойност над определения (възприетия) за системата на БАН стойностен праг на същественост.

Дълготрайни материални активи са установими нефинансови ресурси, придобити и притежавани от звената на БАН, които:

- имат натурално - веществена форма;
- използват се за производството и/ или доставката/ продажбата на активи и услуги, за отдаване под наем, за административни и други цели;
- очаква се да бъдат използвани през повече от един отчетен период;
- са със стойност на придобиване по-голяма или равна на 1000 евро (без ДДС), с изключение на компютритеи компютърните конфигурации, чийто стойностен праг е 500 евро без ДДС

В група „Дълготрайни материални активи“ (ДМА) се включват :

- сгради
- машини, съоръжения и оборудване
- транспортни средства
- стопански инвентар
- други дълготрайни материални активи.

Аналитичното отчитане на активите в БАН се организира по видове, по материално-отговорни лица и други признаци, които позволяват извличане на максимално полезна информация.

Признаване на дълготрайни материални активи /т. 16 от ДДС 20/2004 г., допълнено с ДДС 14/2013 г./

- Един актив се признава и се отчита като ДМА, когато са изпълнени следните условия: **първо** - отговаря на определението за ДМА, **второ** - стойността на актива може надлеждно да се изчисли, **трето** - предприятието очаква да получи икономически изгоди, свързани с актива. Това е възможно и в случаите, когато един ДМА се състои от разграничими съставни части, които отговарят поотделно на критериите за признаване на ДМА.

Балансово признатите дълготрайните материални активи (административни, жилищни и други сгради, машини, съоръжения и оборудване, транспортни средства, стопански инвентар и други ДМА) се отчитат по **сметките от подгрупите на група 20 „Дълготрайни материални активи“** от Сметкоплана на бюджетните организации.

Отчитането на определени групи активи от един вид се организира чрез подсметки към основните синтетични сметки за дълготрайни материални активи.

На основание т. 30 от ДДС №7/2012 г. *сградите, в които се помещават* институтите се отчитат по **сметка 2031 „Административни сгради“**. По сметка 2031 се отчитат и сградите за културни, обществени и други мероприятия.

По **сметка 2039 „Други сгради“** се отчитат сгради, които не са административни или жилищни, като например гаражи, павилиони, производствени/стопански и търговски сгради, халета, складове и др. подобни.

По сметка 2032 се отчитат ведомствени жилища, общежития, апартаменти.

По сметка 2038 се отчитат почивни станции, учебни центрове, хотели.

По сметка **2010 „Прилежащи към сгради и съоръжения земи”** се отчитат прилежащите земи към сгради и други съоръжения, отчитани по сметки от група 20. Възприема се следният подход на класифициране – по сметката се отчитат земите, актувани заедно със сграда.

2.2 Нематериалните дълготрайни активи

(НМДА) са установими нефинансови ресурси, придобити и притежавани от звената на БАН, които:

- нямат физическа субстанция, въпреки че :
- могат да бъдат въплатени във физически носител; или
- физическият носител не представлява съществен елемент от стойността на актива;
- са предназначени да използване за период, по-дълъг от една година;
- от използването им се очаква икономическа изгода или потенциал за предоставяне на услугата;
- са със стойност на придобиване по-голяма или равна на 1000 евро (без ДДС).

Нематериалните дълготрайни активи са продукти от научна и развойна дейност, патенти, лицензи, фирмени марки, програмни продукти..

Патентите, лицензите, авторските права и други подобни нематериални активи се признават като НМДА, когато срокът им на използване е по-дълъг от 12 месеца и стойността им надвишава 1000 евро без ДДС .

Програмните продукти се признават балансово като НМДА независимо от стойността на придобиването им (т. **38.2.1.** от **ДДС № 20/2004 г.**).

Патенти, лицензионни права за излъчване и други подобни НМДА след изтичането на съответния срок, се изписват на разход, освен ако срокът не е подновен (т. **38.2.2.** от **ДДС № 20/2004 г.**).

НМДА, които са в процес на придобиване се отчитат по сметка 2107 „Нематериални дълготрайни активи в процес на разработка и придобиване“, след което се завеждат по съответните сметки от група 21 от СБО.

Балансово признатите нематериалните дълготрайни активи се отчитат по сметките от **група 21 Нематериални дълготрайни активи.**

Последващите разходи, свързани с нематериалните дълготрайни активи, увеличават отчетната стойност на актива или се признават като отделен нематериален актив, когато водят до увеличение на бъдещите икономически ползи или на потенциала за предоставяне на услуги над първоначално оценените

Разходите, направени във връзка с нематериален актив, които се отчитат като **текущи**, са тези за:

а/ поддръжка на патенти, лицензи, концесионни права, фирмени и търговски марки и други – след изтичане на съответния срок, освен ако той не е подновен;

б/ въвеждане на актива в експлоатация;

в/ повторно започване на преустановени действия;

г/ обучение, реклама и/или промоция;

д/ реорганизация и преместване;

е/ поддържане на първоначално определените експлоатационни характеристики на нематериалния актив, документиран чрез аргументирано писмено становище на упълномощено техническо лице или комисия.

Нематериални активи, които попадат *под* стойностния праг на същественост, се изписват на разход към момента на тяхното придобиване. (т. **38.2.4.** от **ДДС № 20/2004 г.**).

Компютърният софтуер за компютърно контролирана машина, която не може да работи без този специален софтуер, е неразделна част от хардуера и се третира като ДМА. Същото се отнася и по отношение на операционната система за компютър. Когато софтуерът не е неразделна част от свързания хардуер, компютърният софтуер се третира като нематериален актив.

Вид нематериален актив	**Под 1 000 евро**	**Над 1 000 евро**
Програмни продукти (софтуер)	НМДА(независимо от стойността)	НМДА
Патенти	Текущ разход	НМДА
Лицензи (без софтуер)	Текущ разход	НМДА
Авторски права	Текущ разход	НМДА
Търговски марки и други подобни права	Текущ разход	НМДА

2.3 Стойностен праг на същественост

Стойностният праг на същественост (ДДС № 11/2025 г.) за признаване на дълготрайни материални и нематериални активи при тяхното придобиване в системата на БАН е **1000 евро** с изключение на компютрите и компютърните конфигурации, чийто стойностен праг е **500 евро,** като за **целите на прага на същественост** в стойността на активите не се включват ДДС и други данъци.

2.3.1 По отношение на **компютърните конфигурации** и други подобни взаимосвързани активи, когато стойността на цялата конфигурация надвишава минималния праг на същественост от 500 евро, **съществените елементи (компютър и монитор)** се завеждат като ДМА по сметка 2041 „Компютри и хардуерно оборудване", независимо, че тяхната индивидуална стойност може да е под минималния праг. С разходите за последваща подмяна на **несъществените елементи (клавиатура и мишка)** не се променя стойността на вече признатия актив (т.е отчитат се като текущи разходи). Ако стойността на отделните компоненти е под 500 евро без ДДС, но общата като компютърна конфигурация надвишава 600 евро с ДДС – актива се признава балансово по сметка 2041. Ако е под минималния праг на същественост от 500 евро без ДДС, актива се изписва на разход и се завежда задбалансово по сметка 9909 „Активи в употреба, изписани като разход".

При прилагането на праговете за същественост не следва да се взема предвид ефектът върху отчетната стойност на актива от признаването или непризнаването на данъчен кредит по ДДС и други данъци, т.е за **целите на праговете на същественост в** стойността на актива не се включват ДДС и другите данъци.

Всички активи, които са със стойност под **1 000 евро без ДДС** се записват като материални запаси или се изписват на разход, с изключение на компютрите и компютърните конфигурации, чийто стойностен праг е **500 евро без ДДС.**

Считано от 01.01.2017 г. попадналите под прага на същественост активи, при въвеждането им в употреба, се отчитат като текущ разход и се водят задбалансово по **сметка 9909 "Други активи в употреба, изписани като разход",** когато стойността им е над 150 евро без ДДС и ще се използват за повече от един отчетен период.

2.3.2. Стойността на сградите не се увеличава със стойността на монтираните в тях разграничими ДМА, заведени като отделни активи. Увеличава се със стойността на основния ремонт, модернизацията, подобренията и реконструкцията.

2.3.3. За активи – земи, прилежащи към сгради и съоръжения, е предвидено балансово признаване при тяхното придобиване в отчетни групи (стопански области) „БЮДЖЕТ" и „СЕС" (Средства от Европейския съюз).

2.3.4. Съгласно т. 18 от ДДС 14/2013 г. се променя т.16.3 от указание на МФ – ДДС 20/2004 г. активите които се изписват на разход в момента на тяхното придобиване в отчетни групи (стопански области) „БЮДЖЕТ" и „СЕС", се капитализират (признават балансово) в отчетна група (стопанска област) „Други сметки и дейности", а именно:

- земи, гори и трайни насаждения – (без прилежащите към сгради и съоръжения земи, за които се прилага общия ред на отчитане в група 20 „БЮДЖЕТ" и „СЕС");
- инфраструктурни обекти;
- активи с историческа и художествена стойност;
- активи в библиотеката.

За горните активи се води аналитична отчетност. Тези активи също се инвентаризират и при липси по вина на материално отговорното лице се прилагат изискванията на нормативната уредба за пълна имуществена отговорност за некомпенсируемите липси.

Активите с историческа и художествена стойност се признават балансово независимо от определения минимален праг на същественост за дълготрайните материални активи. Те се завеждат по стойността на придобиването им.

2.3.5. Неприлежащите към сградите земи, инфраструктурните обекти, активите с историческа и художествена стойност и книгите в библиотеките се признават балансово в отчетна група „Други сметки и дейности" /ДСД/ чрез използването на сметки от група 22 /за незавършените обекти – сметки от подгрупа 207/. Земите, прилежащи към сгради и съоръжения се признават балансово в раздел 2 в отчетна група „Бюджет".

Дълготрайните активи, получени в резултат на безвъзмездна сделка, се оценяват по справедлива стойност към датата на осъществяване и се документират със заповед от ръководителя за назначаване на комисия и протокол от комисията за направената оценка.

Активите със стойност под определения праг на същественост не се признават като дълготрайни материални активи. Те се отчитат като материални запаси или текущ разход съобразно тяхното предназначение и приложимите указания на Министерството на финансите.

2.4. Придобиване на дълготрайни материални и нематериални активи

Дълготрайните материални и нематериални активи могат да се придобиват чрез:

А. Покупка – с покупната стойност се дебитира съответната счетоводна сметка за активи, срещу кредитиране на сметки от **група 40 Доставчици.**

Б. По стопански начин – разходите, формиращи себестойността на активите, които се придобиват или ремонтират по този начин, след текущото им начисляване/отчитане по сметките **от група 60 Разходи по икономически елементи**, в **края на всяко тримесечие** се отнасят по сметките от **група 65 Разходи за придобиване на активи, текущ и основен ремонт по стопански начин**. При наличието на незавършено производство, строителство или основен ремонт на дълготрайни материални, нематериални активи или материални запаси *в края на тримесечието*, се дебитират **сметки 2071 Незавършено строителство, производство и основен ремонт** или **3010 Незавършено производство**. Конкретните счетоводни операции при придобиването на различните видове ДМА, НМДА и МЗ следва да са в съответствие с изискванията, определени в документите на Министерство на финансите, отнасящи се до счетоводната отчетност в бюджетните организации.

В. Възлагане на външни изпълнители – натрупването на разходите, формиращи стойността на актива, се извършва по **сметка 2071 Незавършено строителство, производство и основен ремонт**. Готовият дълготраен актив се заприходява по цена на придобиването по съответната сметка за дълготрайни активи.

Г. Безвъзмездно

- От организации – структурни звена от системата на БАН – чрез **сметки от подгр.760** *Организацията, която предоставя актива, дебитира **сметките от подгр. 760** срещу кредитиране на съответната сметка от **група 20** , **21 или 30** , а организацията, която получава актива дебитира съответната сметка от група **20, 21 или 30** срещу кредитиране на **сметките от подгрупа 760***. Изисква се потвърдително писмо от съответно звено – получател на актива и копие от мемориалния ордер, с който получения актив е заприходен.
- От държавни или общински бюджетни организации *извън* системата на БАН – чрез сметки от **подгрупа *761 „Прехвърлени активи и пасиви от/към бюджетни организации от подсектор „Централно управление“ и подгрупа 764 „Прехвърлени активи и пасиви от/към общини“.***
- От организации от реалния сектор, фондации, частни лица – чрез сметките от **група 74 *„Помощи и дарения от страната и чужбина“***.
- От други сектори на икономиката – чрез сметки от ***подгрупа 769 „Прехвърлени обособени активи и пасиви между бюджетни организации и други сектори на икономиката“.***

Прехвърлителят предоставя на получателя информация за това кои активи са заведени в група 20 „Дълготрайни материални активи“ и кои – по задбалансови сметки.

- Активите, заведени по задбалансови сметки при прехвърлителя и при получателя, се отчитат директно по задбалансови сметки.
- Активите, заведени по балансови сметки при прехвърлителя, но с отчетна стойност под прага на същественост при получателя, задължително се завеждат в група 20 „Дълготрайни материални активи“ и в съответните сметки от група 76 „Прехвърлени обособени активи и пасиви между държавата, общините и други сектори на икономиката“. След това се изписват чрез сметки от подгрупа 699 „Намаление на нетните активи от други събития“ и се завеждат задбалансово по сметка 9909 „Активи в употреба, изписани на разход“.

Когато обект на прехвърляне са балансово признати активи, които вече са изписани на разход от прехвърлителя, но получателят прилага счетоводна политика за балансовото им признаване, тези активи се завеждат балансово при получателя по справедлива стойност. При практическа невъзможност да се определи справедлива стойност, активите се завеждат по отчетна стойност. *(т. 20.6.3, т. 20.6.4 и т. 20.6.5 от ДДС 20/2004 г.)*

Когато ДМА са предоставени на звената на БАН от други бюджетни организации за безвъзмездно ползване, се спазват указанията на т. 16.4 от ДДС 20/2004 г.

При безвъзмездно временно получаване на ДМА от международни организации, небюджетни предприятия и физически лица от страната съгласно т. 16.12 от ДДС 20/2004 г.:

- Когато очакваният остатъчен икономически живот на актива е над 75 %, се приема, че на звената на БАН са прехвърлени в съществен размер основните рискове и изгоди, свързани с притежаването му. Активът се признава балансово към момента на получаването му за ползване по справедлива стойност и се завежда по съответната сметка от група 20 „Дълготрайни материални активи".
- Когато очакваният остатъчен икономически живот на актива е под 25 %, получените ДМА се отчитат по справедлива стойност като чужди ДМА по задбалансова сметка 9110 „Чужди дълготрайни активи".
- Когато полученият актив е с неустановена стойност, той се отчита по сметки от подгрупа 74 „Помощи и дарения от страната и чужбина" по справедлива (пазарна) стойност.

Д. В условията на финансов лизинг

Придобитите активи се признават в отчета за капиталовите разходи през годината на придобиването им по стойността на актива, намалена с разходите за лихви (когато са налице), като същевременно се отчита увеличение на съответното финансиране.Дълготрайните активи се придобиват в условията на финансов лизинг чрез сключен договор между лизингодателя и лизингополучателя при спазване на указанията на т. 17 от ДДС №20 от 2004 г.

Съставят се следните счетоводни статии:

<u>За заприходяване на актива:</u>

ДТ с/ки от гр.20
ДТ с/ка 1917 „Коректив на номиналната стойност за задължения по финансов лизинг към местни лица" (за лихвата по договора)
КТ с/ка 1911 „Задължения по финансов лизинг към местни лица"

<u>За отразяване на погасителните вноски:</u>

ДТ с/ка 1911 „Задължения по финансов лизинг към местни лица"
КТ с/ка 1913 „Текущ дял по финансов лизинг към местни лица"

<u>За отчитане на текущите лихви, припадащи се за периода на лизинговите вноски:</u>

ДТ с/ка 6241 „ Разходи за лихви по финансов лизинг от страната“
КТ с/ка 1917 „Коректив на номиналната стойност на задълженията по финансов лизинг към местни лица“

При плащане на вноските:

ДТ с/ка 1913 „Текущ дял по финансов лизинг към местни лица“
КТ с/ки гр. 50, 75

Отразяване на сумите по параграфите на ЕБК в отчета за касово изпълнение на бюджета:

При придобиването на актива от лизингополучателя – с неговата цена на придобиване (справедлива стойност):

§52
§93-17 „ Задължения по финансов лизинг и търговски кредит(+)“
На основание т. 7.4.7 от ДДС №20/2014 г. тази операция се счита за паричен поток и се отразява в колона „операции, приравнени на касов поток“ в отчета за касово изпълнение.

Съгласно т.6.5 от ДДС №13 от 20.12.2013 г. на МФ с дължимите вноски по договора:

§29-91 „Други разходи залихви за местни лица“
§93-18 „Погашения по финансов лизинг и търговски кредити (-)“
§95-07 „Наличност в евро по сметки в края на периода (+)(§§66-02)

2.5. Първоначална оценка на дълготрайните материални и нематериални активи

При първоначалното им признаване дълготрайните материални и нематериални активи се оценяват по:- **цена на придобиване**, която включва покупната цена /фактурната стойност, включително невъзстановимите данъци и мита/ и всички преки разходи, свързани с придобиването.

Преки разходи, свързани с придобиването на актива и привеждането му в работно състояние, са:

- разходи за подготовка на обекта /на терена, където ще се използва активът/;
- разходи за първоначална доставка и обработка;
- разходи за монтаж включително направените през контролните и предпусковите периоди, както и обичайните разходи, свързани с поетапното въвеждане в употреба на ДМА ;
- разходи за привеждане в работно състояние на придобития дълготраен актив;
- разходи за хонорари на архитекти, инженери, икономисти и др., свързани с проекта, икономическата обосновка, поръчката и/или изграждането, доставката, въвеждането в употреба и др.
- изплатените обезщетения на собственици за отчуждаване на техните активи,освен ако те не се изплащат от друг първостепенен разпоредител с бюджет.

- В цената на придобиване не се включват разходите за обезщетения, които по същество представляват глоби, санкции или неустойки за виновно причинени загуби и други вреди на трети лица при придобиването на активи.

- **себестойност**, когато са създадени в звената на БАН, определена на действително извършените разходи по създаването на актива;;

- **по справедлива стойност** (пазарна цена) – определена като онази парична сума, която бюджетната организация би могла да получи от продажбата на актива в момента, когато се извършва неговата първоначална оценка или преоценка или при безвъзмездно придобиване.

Не се включват в първоначалната оценка на ДМА:

- административните и други общи разходи, освен ако са пряко свързани с придобиването или привеждането на ДМА в работно състояние;
- разходите за пуск и други подобни производствени разходи;
- началните оперативни загуби, понесени преди активът да достигне планираните производства (признават се за текущ разход за дейността);
- разходите за обучение на персонала за работа с ДМА (отразяват се като разходи за квалификация на персонала);
- финансовите разходи освен когато нормативната уредба предвижда друго

След заприходяването на актива, при извършване на последващи разходи, свързани с отделен ДМА, неговата балансова стойност се коригира, когато е вероятно тези разходи да доведат до бъдещи икономически ползи или до увеличаване на потенциала на актива за предоставяне на услуги.

Примери за последващи разходи, които могат да увеличат балансовата стойност на ДМА:

- Заведена е лабораторна апаратура на стойност 20 000 евро и впоследствие е монтиран допълнителен модул, който увеличава нейните възможности и функционалност. При изпълнение на условията за признаване разходът за модула се включва в балансовата стойност на актива.
- Вече заведена компютърна система е подложена на съществено подобрение, което увеличава нейния капацитет или функционалност. При изпълнение на условията за признаване разходът се включва в балансовата стойност на актива.

Стойността на актива не се променя при текуща подмяна на негови компоненти, които не са отчетени като разграничим актив. Стойността на актива се променя, когато подмяната на компонентните неразграничими активи, е част от съществена реконструкция, модернизация или основен ремонт на този актив (т. 16.15.2 от ДДС 20/2004 г.).

При прилагането на т. 16.15.3 от ДДС 20/2004 г. отчетната стойност на подменена разграничима част се изписва на разход по сметки от подгрупа **699 „Намаление на нетните активи от други събития”,** когато се бракува или се отнася по сметка **3020 „Материали”**, ако се предвижда тя да се използва като материален запас, а направеният разход за подмяната или подновяването на частта се отчита като придобиване на отделен актив. В случай, че подмяната се извършва чрез налични резервни части, отчитани като материални запаси, те се прекласифицират като ДМА с отчетната си стойност.

Основен ремонт е частично възстановяване и/или частичната замяна на конструктивни елементи, основни части, съоръжения или инсталации, с които първоначално вложените, но износени материали, конструкции и конструктивни елементи се заменят с други видове или се извършват нови работи, с които се възстановява експлотационната им годност, подобрява се или се удължава срокът на тяхната експлоатация.

Текущ ремонт е поддържането в изправност на сградите, постройките, съоръженията и инсталациите, както и вътрешните преустройства, при които не се засяга конструкцията на сградата, не се извършват дейности като премахване, преместване на съществуващите зидове и направа на отвори в тях, когато засягат конструкцията на сградата, не се променя предназначението на помещението и натоварванията в тях.

Всеки дълготраен актив се завежда в съответната счетоводна сметка под отделен инвентарен номер и цена на придобиване.

2.6 Оценка след първоначално признаване на ДМА и НМДА

За *последващата оценка* на дълготрайните активи се приема прилагането на **препоръчителния подход** в съответствие с **т. 7.1** на **НСС 16** Дълготрайни материални активи и **т. 7.1**. на **НСС 38** Нематериални активи.

В съответствие с **препоръчителния подход** след първоначалното признаване като актив всеки отделен дълготраен актив (**ДМА и НМДА**) следва да **се отчита по цена на придобиване, намалена с начислените амортизации и натрупаната загуба от обезценка.**

В системата на БАН *се приема* за всички дълготрайни материални активи (сгради, машини, съоръжения и оборудване, в т. ч. компютри, транспортни средства, стопански инвентар), както и нематериални активи с изключение на земи, след първоначалното им признаване като активи, да се отчитат по цена на придобиване, намалена с начислените амортизации и натрупаната загуба от обезценка.

Допустимия алтернативен подход на т. 7.2 от НСС16 се прилага за сграден фонд и земи, в случай че отчетните стойности на тези ДМА (напр. някои недвижимости – сграден фонд от административни, жилищни и други сгради) останат във времето *нереално занижени*, спрямо съществуващите стойности на счетоводните оценки, по които същите ще могат да се реализират в даден момент. За такива активи може да се извърши преглед на съществуващите им счетоводни оценки и да се коригира (в посока на увеличение) стойността им до тяхната пазарна стойност.

Преоценките на дълготрайните активи се извършват и документират в съответствие с разпоредбите на настоящата счетоводна политика. При положителна преоценка, увеличението на стойността на активите се отнася по кредита на **сметки от група 78 „Увеличение/намаление на нетните активи от преоценка".** При отрицателна преоценка (при обезценка), намалението на стойността на активите се отнася по дебита на **сметки от група 78 „Увеличение/намаление на нетните активи от преоценка"**.

2.7 Обезценка и преоценка на активите

В съответствие с **т. 16.24**. и **т. 36.1.** от **ДДС № 20/2004 г.** се възприема за нефинансовите активи /дълготрайни материални и нематериални активи, без стоково-материалните запаси/ *да се извършва преглед за обезценка* ***най-малко веднъж на три години (т. 86 от ДДС № 07 от 22.12.2017 г. на МФ)***.

В структурата на БАН се приема срокът за обезценка да е веднъж на три години, като същата се извършва в края на отчетния период във връзка със съставянето на ГФО.

При прегледа за обезценка на ДМА се спазват следните основни процедури:

а/ при прегледа на ДМА и ДНА се съпоставя балансовата им стойност с текущата възстановима стойност, т.е. справедливата им стойност, като за нейна индикация може да се ползва и текуща покупна цена на сходен актив със същия потенциал на икономическа изгода. За тези, които нямат пазарен аналог може да се извърши експертна оценка на очаквания размер на разходи за придобиване, ако такъв актив би бил придобит към датата на преглед за обезценка;

б/ при преглед за обезценка на сгради се взема предвид освен пазарната цена на жилищата в съответния район и текущата оценка на подобренията;

в/ обезценка на ДМА и ДНА, с **изключение на сграден фонд и земя**, се отчита когато на лице е траен спад в размер по - голям от 20 % на цените на съответните активи;

г/ обезценка на **сграден фонд**, се отчита когато на лице е траен спад в размер по - голям от 2 % на цените на съответните активи;

Прегледът за обезценка се извършва въз основа на заповед, в която се определя класа /видовете активи, подлежащи на преглед за обезценка/, както и се назначава комисия за осъществяването ѝ.

Прегледът за обезценка на всеки клас активи се извършва от назначената със заповед комисия, в която се включва и лице със съответните професионални познания по отношение конкретния клас активи. Например при тест за обезценка на компютри – компютърен специалист от наличния административен капацитет; при тест за обезценка на транспортни средства – шофьор от наличния административен капацитет и пр. При прегледа /теста/ за обезценка комисията съпоставя *балансовата стойност* на всеки отделен актив с неговата ***текуща възстановима стойност*** към периода на обезценка. За ***текуща възстановима стойност*** на отделния актив комисията ***приема справедливата му стойност,*** като за нейна индикация може да се ползва и ***текущата покупна цена*** на сходен актив със същия потенциал от икономическа изгода, когато за този актив е налице активен пазар. Съставя се протокол за преоценка.

При определяне на справедливата стойност на транспортните средства може да се ползва като подход застрахователната стойност на автомобилите (изискването на протокол от лицензирана застрахователна компания с определена застрахователна стойност на автомобила, която съответното ПНЗ я припознава като балансова).

С писмо изх. № 04-06-260 от 18.08.2005 г. на Министерството на финансите е указано, че *за бюджетните предприятия* ***не е налице нормативно изискване*** *оценката на краткотрайните и дълготрайните материални активи да се извършва задължително от лицензиран оценител.*

За активи, които нямат пазарен аналог, може да се извърши експертна оценка от външен оценител на очаквания размер на разходите по придобиване, ако такъв актив би бил придобит към датата на прегледа за обезценка.

В случаите на обезценка на базата на *Протокол за преоценка* се изготвя *счетоводна справка,* въз основа на която се съставят счетоводни операции за намаляване /коригиране/ на стойността на активите до размера на текущата им възстановима стойност, като разликата се отнася по дебита на сметки от **група 78 „Увеличение/намаление на нетните активи от преоценка".** *Не се извършва преглед за обезценка на активите*, отчитани по сметките от **подгрупа 990.**

Задбалансово заведените активи по **сметка 9909** „Активи в употреба, изписани като разход" не се обезценяват, но се инвентаризират.

На стоково-материалните запаси, които са краткосрочни и бързоликвидни активи *се извършва преглед за преоценка в края на годината на основание т.2.3 от ДДС 20/2014*

г., ако отчетната им стойност е по-ниска от тяхната справедлива цена към датата на счетоводния баланс.

Преоценка на активи се отчита при установяване в края на отчетен период на очевидно нереално занижени или завишни балансови стойности спрямо справедливата стойност. Тя може до бъде надоценка или подоценка.

(Дебит сметка 7801 ….
Кредит сметка от раздел 2 …)
или
(Дебит сметка от раздел 2 …
Кредит сметка 7801 …)

2.8 Приблизителна оценка

В края на годината, ако процесът по придобиване и основен ремонт не е приключил, се прави приблизителната счетоводна оценка на разходите за ДМА, които са в процес на придобиване. Същите се оценяват на база достигнат етап на придобиване.

В началото на следващата година приблизителните счетоводни оценки се сторнират по метода на „червено сторно".

Не е задължително да се правят приблизителните счетоводни оценки, когато:

- конкретната доставка на активите в процес на придобиване е в несъществен размер спрямо общия размер на придобитите активи през годината;

- са налице очаквания, че общата сума на приблизителните счетоводни оценки ще са в несъществен размер за БАН;

- са осчетоводени доставките/СМР по сметките от подгрупи 207, 607 и 990 и обемът на извършената дейност по придобиването на активите до края на годината е несъществен;

- процесът по придобиването/СМР е в начален стадий и сумата е в несъществен размер спрямо целия обем на доставката/СМР;

- не може обективно да се направи разумна приблизителна оценка.

Тези факти и обстоятелства се посочват в обяснителната записка към годишния финансов отчет.

2.9 Продажба на годни, но ненужни дълготрайни активи се извършва по реда на *Наредба № 7 на Министерството на финансите от 14.11.1997 г.*

2.10 Отписване на дълготрайни материални и нематериални активи

Дълготрайните материални и нематериални активи се отписват от счетоводните регистри при наличие на основание, съгласно приложимата нормативна уредба (**НСС 16** и **НСС 38**), указанията на Министерството на финансите и настоящата счетоводна политика.

Отписването на активите се извършва в следните случаи:

- при продажба;
- при безвъзмездно прехвърляне или предоставяне на друга бюджетна организация;

- при замяна с друг актив;
- при бракуване поради физическо износване, морално остаряване, повреда или други обективни причини, водещи до невъзможност за по-нататъшното им използване;
- при установени липси, унищожаване или погиване на актива.
- при безвъзмездното предоставяне на други бюджетни организации.

Временното извеждане на актив от експлоатация поради ремонт, реконструкция или модернизация **не** представлява основание за неговото отписване.

Разходите, свързани с ликвидацията на дълготрайните активи, както и приходите, получени от ликвидацията им, се отчитат и приключват в съответствие с общите правила за отчитане и приключване на сметките за приходи и разходи.

Бракуването на дълготрайните активи се извършва въз основа на заповед на ръководителя на съответното звено и протокол на назначена комисия, която удостоверява техническото състояние на актива и невъзможността за неговото по-нататъшно използване или икономически целесъобразно възстановяване.

При установени липси, кражби, пожари или други извънредни събития активите се отписват по реда, определен в Сметкоплана на бюджетните организации и указанията на Министерството на финансите. Когато е налице вина на материално отговорното лице /МОЛ/ или установен причинител на вредата, възникналите вземания се отчитат съгласно действащите нормативни изисквания.

2.11 Изписване на разход и капитализиране /балансово признаване/ на ДА

Активите, които се изписват на разход при тяхното придобиване са – земите /**с изключение на прилежащите към сгради и съоръжения земи**/, инфраструктурни обекти, активи с историческа и художествена стойност, активи предназначени за специални дейности по отбраната и сигурността и книги за библиотеките. Едновременно с това тези активи се капитализират в отчетна група **„Други сметки и дейности".**

За отчитане на разходите за придобиването на тези активи се използват сметките от подгрупа **607 „Наеми и разходи за инфраструктурни обекти, земя и други активи и активи с художествена и историческа стойност"** като се спазва изискването за балансовото признаване на изписаните като текущ разход дълготрайни активи в сметки от група **22 „Дълготрайни активи, капитализирани в отчетна група /стопанска област/ „Други сметки и дейности" и сметка 7609 „Коректив за капитализирани активи в отчетна група /стопанска област/ „Други сметки и дейности".**

При изписване на разход и капитализиране на активи при тяхното придобиване в отчетни групи „Бюджет" и „СЕС" /ДДС 14 от 30.12.2013г. на МФ/ се съставят следните счетоводни статии:

Отчетна група „Бюджет"/ „СЕС"
Д-т с/ки 6075- 6079
К-т с/ки раздел 4, гр.50, гр.74 и др.

Отчетна група „ДСД"
Д-т с/ки от гр.22 „Дълготрайни активи, капитализирани в отчетна група „ДСД"
К-т с/ка 7609 „Коректив за капитализирани активи в отчетна

група „ДДС”

При преактуване или разделяне и обединяване на съществуващи имоти, без съществена промяна на техните параметри, които са признати в отчетността на организацията по една и съща синтетична счетоводна сметка, следва да се съставят само съответните записвания по аналитични партиди и подсметки към съответната счетоводна сметка, по която е отразяван съществуващия до момента актив /т.7.1 от НСС 16 „Дълготрайни материални активи“/.

2.12 Специфични правила за отчитане на отделни категории нефинансови активи

Отчитане на прилежащи към сгради и съоръжения земи

Отчитането на прилежащите към сгради и съоръжения земи, е чрез сметка **2010 „Прилежащи към сгради и съоръжения земи” в отчетна област „Бюджет”.**

По сметка 2010 се отчитат само земите, прилежащи към активи, които подлежат на отчитане по група 20 от СБО (за земите, прилежащи към активи от група 22, се използва сметка 2201).

Подлежащите на отчитане по сметка 2010 и 2201 земи и гори се капитализират (признават балансово) **независимо от стойността на актива.**

Отчитане на книгите в библиотеките

По сметка **2204 „Книги в библиотеките”** подлежат на отчитане **независимо от тяхната стойност** само тези активи, които представляват библиотечен фонд. Книгите в библиотеките се капитализират **в отчетна област „ДСД” (т. 20 от ДДС № 8 от 16.09.2014 г.)**. В системата на БАН се възприема подход по сметка 2204 да се отчита само агрегираната стойност на придобитите активи, при условие, че се осигури необходимата информация за отделните единици от тези активи (включително и отчетната им стойност) извън системата на двустранното счетоводно отчитане, като организацията и съхраняването на информацията следва да дава възможност за прилагането на тестове за обезценка на агрегираната стойност на съответната съвкупност от активи.

За всички останали подобни активи, като книги, учебна литература, наръчници, сборници, бюлетини, годишници, периодични и ежедневни печатни издания, рекламни материали и др., които не представляват библиотечен фонд, придобиването им се отразява само в отчетна група „Бюджет” (или СЕС). В системата на БАН се приема подход на изписването им на разход при тяхното придобиване, като контролът по съхраняването и опазването на тези активи може да се организира извън системата на двустранното счетоводно записване или чрез използването на задбалансовата сметка 9909.

Отчитане на активи с историческа и художествена стойност

Активите, които представляват музейни експонати и сбирки и други активи, които са с художествена и историческа стойност, се капитализират (признават балансово) в отчета **област „ДСД” независимо от стойността им** по сметка **2203**

„Активи с историческа и художествена стойност". В системата на БАН се възприема подход по сметка 2203 да се отчита само агрегираната стойност на придобитите активи, при условие, че се осигури необходимата информация за отделните единици от тези активи (включително и отчетната им стойност) извън системата на двустранното счетоводно отчитане, като организацията и съхраняването на информацията следва да дава възможност за прилагането на тестове за обезценка на агрегираната стойност на съответната съвкупност от активи.(**т. 22 от ДДС № 8/16.09.2014 г.)**

Отчитане на недвижимите културни ценности

За подобни активи бюджетното предприятие по-скоро изпълнява функции по съхранение и поддържане, без да е в състояние да ползва пряко свързаните с тях изгоди и да упражнява контрол върху тях (като право на разпореждане). Освен това налице е и практическа трудност за този уникален клас активи, които нямат пазарен аналог (за тях няма активен пазар), да се извърши надеждна счетоводна оценка и обезценка.

Включването на подобни активи (*средновековни църкви-музеи,* паметници на културата с историческа и художествена стойност – *публична държавна собственост)* в баланса на БАН би подвело потребителите на информацията по отношение на действително разполагаемите и подлежащите на използване ресурси (балансово признати активи) за осъществяване на неговата дейност.

Предвид на тази особеност и специфика, както и тяхната уникалност и характеристика на „публични блага", ***недвижимите културни ценности*** (паметници на културата) като ***средновековни църкви - музеи, антични крепости, крепостни стени, светилища и др. подобни,*** които са публична държавна собственост, се отчитат по **сметка 2203 Активи с историческа и художествена стойност**.

Паметниците на културата (*недвижими културни ценности)*, трайно прекрепени *към земята и прилежащата им среда*, които са актувани с един *акт за публична държавна собственост* (в който няма отделна стойност на актива и прилежащата към тях земя), могат да се отчитат с цялата стойност като активи по **сметка 2203**.

Музейните сгради и музейните комплекси*, обявени за паметници на културата*, се отчитат балансово по **сметка 2031 Административни сгради** от СБО. Когато същите са актувани с общ акт за публична държавна собственост (с обща стойност на земята и сградата), *сградите* се отчитат *балансово* по **сметка 2031**, а прилежащите към тях терени – *балансово като земя* по **сметка 2010**.

Отчитане на движимите културни ценности

Движимите културни ценности - експонати в музеите се отчитат **извънсчетоводно, само в натура, без стойност.** За тях се води отчетност в съответствие с изискванията на **Наредба № Н-6 от 11.12.2009 г. за формиране и управление на музейните фондове.**

Отчитане на чужди дълготрайни активи и чужди материални запаси

Активите, съхранявани на отговорно пазене, се отчитат задбалансово по **сметки 9110 Чужди дълготрайни активи и 9120 Чужди материални запаси.**

3. ОТЧИТАНЕ НА КРАТКОТРАЙНИ АКТИВИ

Краткотрайните активи включват :

- Парични средства

- Краткосрочни вземания
- Материални запаси

3.1. Парични средства са притежаваните от звената на БАН авоари, като касови или банкови наличности по сметки в евро и чуждестранна валута, открити при спазване на изискванията на съответните нормативни документи. Паричните средства се отчитат съгласно Сметкоплана на бюджетните организации и разпорежданията на Министерство на финансите и Българската народна банка.

Паричните средства в чуждестранна валута се отчитат по курс на придобиване. Разликите от промяна на валутните курсове при операциите с валута, се отчитат като положителни или отрицателни курсови разлики по сметка **7391 Реализирани курсови разлики от операции с валутни активи**.

Валутните парични наличности се преоценяват в края на всеки месец. Увеличението/намалението на курса на валутата спрямо евро се отчита чрез сметка **7804 Преоценки на финансови активи (финансиращи позиции).**

3.2. Краткосрочни вземания – Като краткосрочни вземания се класифицират вземанията в срок до 12 месеца от тяхното възникване. Те могат да бъдат вземания от клиенти, от доставчици, подотчетни лица, съдебни, присъдени и други краткосрочни вземания.

3.3. Материални запаси – Стоково-материалните запаси /краткотрайни материални активи/ се отчитат съгласно т. 2 от ДДС 20/2004 г. относно прилагането на НСС 2, допълнено с ДДС 14/2013 г. относно осчетоводяване на липсите.

Стоково-материалните запаси /краткотрайни материални активи/ са активи под формата на материали, придобити чрез покупка. Този разход се отчита като текущ за периода, през който е извършен.

Материалните запаси се оценяват по доставна стойност, която включва разходите по закупуването и преработката и други разходи пряко свързани с доставката им. Разходите по доставката са разходи за превоз, товаро-разтоварни операции, монтаж и пробна експлоатация.

В разходите за придобиване /закупуване/ не се включват складовите разходи по съхранението им, финансовите, извънредните и административните разходи. Тези разходи се отчитат като текущи разходи за периода, през който са извършени.

А. Сметка **3020 „Материали"** се използва за отчитането на всички видове материали – както тези, които се използуват като консумативи, горива, резервни части и пр. така и тези, които са предназначени за влагане в производствен процес с цел създаване на нова потребителна стойност. Благородните метали, които се използват от звената за извършване на експерименти, синтези и др. дейности, свързани с научните изследвания, се отчитат също по сметка 3020. Всяко едно намаление на материалите, свързано с бюджетната дейност се третира като разход. При отписване на стоково-материалните запаси при тяхното потребление се използва **препоръчителния подход,** регламентиран с **НСС – 2** Стоково-материални запаси[1].

---

[1] НСС 2: Препоръчителен подход

9.1. Стоково-материалните запаси се отписват по метода на конкретно определената стойност, когато тяхното потребление засяга конкретни партиди производства, проекти или клиенти.

9.2. Когато няма условия за прилагане на метода на конкретно определената стойност, препоръчва се да бъде използван един от следните методи:

а) първа входяща - първа изходяща (fifo) стойност, при който:

- материалите, които са закупени първи, се изписват първи при влагане в производството и при други намаления;

Закупени материали - **единични бройки**, които не се предават за складово съхранение, а се употребяват непосредствено, могат да се отчитат като текущи разходи. По решение на съответното звено на гърба на първичния документ /фактура/ се извършва заверка за направлението на разхода с подписи на материално-отговорното лице и потребителите. В такива случаи сметка **3020 „Материали“** може да не се използва.

Б. Сметка **3030 „Продукция“** се използва за отчитане на готовата продукция. Продукцията се заприходява по себестойност.

В. Чрез **сметка 3040 „Стоки“** се отчитат готовите продукти, които се закупуват от бюджетната организация с цел препродажба. Те трябва да бъдат разграничавани от другите активи, като например материали или оборудване, които се придобиват, за да се използуват в дейността на предприятието, а не да бъдат препродавани. Стоките се отчитат в количество и стойност по обекти и материално-отговорни лица. В зависимост от техния брой, всяка организация може да организира отчитане на стоките по подсметки на **сметка 3040**.

Намалението на продадените стоки се отчита по **сметка 6114 „Отчетна стойност на продадени стоки“**, а постъпилите от продажбата суми – по **сметка 7114 „Приходи от продажба на стоки**“.

4. ОТЧИТАНЕ НА РАЗЧЕТИТЕ

С оглед спазване на счетоводния принцип за некомпенсиране на вземания със задължения, същите се осчетоводяват по отделни счетоводни сметки, в зависимост от съответните категории контрагенти.

4.1. Разчетните взаимоотношения с доставчици се отразяват чрез сметките от **група 40 Доставчици**. Тяхното отчитане се организира чрез създаване на аналитични подсметки. Размерът на неизплатените задължения към доставчиците се отчита в кредитното салдо на сметките от тази група.. Задълженията към външни доставчици за стоки и услуги (включително към енергоразпределителни дружества, ВиК и др.), се начисляват текущо през годината по кредита на **сметка 4010 „Задължения към доставчици от страната“** (**сметка 4030 „Задължения към доставчици от чужбина“**). При получаване на фактура от доставчик тя задължително се осчетоводява (с оглед спазване на принципа на текущото начисляване), независимо от момента на последващото ѝ разплащане.

Разходите, платени през текущия отчетен период и отнасящи се за следващия отчетен период /напр. застраховка на сграден фонд, абонамент за списания и др.под./ се осчетоводяват по дебита на с/ка 4020 „Доставчици по аванси“ и по съответния разходен

- стоките, които са закупени първи, се изписват първи при продажба и при други намаления;
- продукцията, която е произведена първа, се изписва първа при продажба и при други намаления.

Оставащите в края на отчетния период материали, стоки и продукция са тези, които са закупени или произведени последни, или

б) средно претеглена стойност, при който средно претеглената стойност за всяка единица стоково-материален запас се определя от сбора на средно претеглената стойност на наличните сходни стоково-материални запаси в началото на периодаи стойността на сходните, закупени или произведени през периода стоково-материални запаси, който сбор се разделя на количеството на сходните стоково-материални запаси - носители на тези стойности. Средната стойност може да бъде изчислена на периодична основа или след всяко постъпление.

§ в текущата година, а в следващата година – по дебита на съотв. сметки от гр. 60 срещу кредитиране на сметка 4020.

4.2 Взаимоотношенията с клиентите се отразяват чрез сметките от група 41 Клиенти. Тяхното отчитане се организира чрез създаване на аналитични подсметки.

При издаване на фактура на клиент тя задължително се осчетоводява (с оглед спазване на принципа на текущото начисляване), независимо от момента на последващото постъпване на сумите.

В края на годината *последователното прилагане на принципа на текущото начисляване* изисква *да бъдат начислени краткосрочните вземания и задължения и съответно приходите и разходите*, натрупани и отнасящи се за съответния период, независимо че конкретният първичен счетоводен документ /фактура и др. / може да е издаден/получен в следващия отчетен период. В този случай чрез използване на съответните сметки от **подгрупа 496 „Корективи за вземания“** се извършват необходимите счетоводни записвания, като се прилагат изискванията на **т. 48. и 49. от ДДС № 20/2004 г**.

4.3. Взаимоотношенията с персонала се отразяват по сметките **от група 42 „Разчети с персонала“**. Чрез сметките от **подгрупа 422** се отразяват разчетите със служителите в чужбина, наети на работа по местното законодателство на съответната държава.

4.4. За счетоводното отчитане на предоставените суми за служебни аванси, които по същество са вземане на организациите, се използват сметките от **подгрупа 426 „Подотчетни лица“.** Предоставените служебни аванси на служителите в чужбина – български граждани, се отчитат по **сметка 4261 „Вземания от подотчетни местни лица“**, а сумите, предоставени на служители, назначени по чуждестранното законодателство – по **сметка 4262 „Вземания от подотчетни чуждестранни лица“**. Служебен аванс се разрешава на основание заповед за командировка, обучение, на материално-отговорни лица за разплащания при закупуване на материали и др. При отпускането на служебни аванси, сумата се отнася по параграф от ЕБК, който се определя в зависимост от естеството на разхода, за който се отпуска служебния аванс. След представяне на авансовия отчет, изразходваната сума се прецизира и разпределя по коректните параграфи.

В края на годината неотчетени суми може да има само при наличие на изключителен случай /при наличие на служебни аванси за командировки в страната и в чужбина/.

4.5. Вземанията и задълженията в системата на БАН се класифицират като краткосрочни и дългосрочни.

А. Краткосрочни са вземанията и задълженията, чийто срок на уреждане е по-кратък от 12 месеца – вземания и задължения от и към доставчици и клиенти, персонал, данъчни задължения.

Стойността на задълженията за неизползваните към края на отчетния период платени годишни отпуски на персонала се признават като текущи разходи за отчетния период в съответствие с **НСС-19**, т.3.3.

Б. Дългосрочни са задълженията за разсрочено плащане със срок на уреждане по-дълъг от 12 месеца.

4.6 Вътрешни разчети

Сметка **4500 „Вътрешни разчети"** се използва само за отчитане на съответните разчети /вземания и задължения/ в рамките на една и съща отчетна група /стопанска област/ в системата на БАН. В системата на БАН и нейните структурни звена на основание т. 37 от ДДС 03/31.03.2016 г. се възприема подходът сметка **4500 „Вътрешни разчети"** да се приключва **еднократно в края на отчетната година**. Към 31.12 сметка 4500 се приключва със сметка **1001 „Разполагаем капитал по бюджети и бюджетни сметки"** за съответните отчетни групи "Бюджет", „СЕС" и „Други сметки и дейности". На консолидирано ниво за БАН салдото по сметката следва винаги да е нула.

На основание т. 36 от ДДС 03/31.03.2016 г. в системата на БАН и нейните структури звена се възприема **подхода** придобитите в **отчетна група (стопанска област) СЕС нефинансови активи, които остават за ползване в отчетността на звената, придобили тези активи, да се прехвърлят в отчетна група (стопанска област) Бюджет или ДСД (в зависимост от естеството на придобития актив) веднага след приключване на процеса на тяхното придобиване**. Прехвърлянето се извършва чрез сметки 7601"Прехвърлени активи и пасиви между отчетни области „БЮДЖЕТ" и „Сметки за средства от Европейския съюз" и 7603 "Прехвърлени активи и пасиви между отчетни области „Сметки за средства от Европейския съюз" и „Други сметки и дейности" при придобиване на всеки отделен актив.

5. ПРИХОДИ

Освен приходи от бюджета, изразяващи се в трансфер-субсидия от МОН и целеви трансфери от други министерства, звената на БАН могат да получават и постъпления от продажба на услуги, стоки и продукция, такси, наеми, продажба на активи, застрахователни обезщетения, лихви и други финансови приходи, както и постъпления от общинските бюджети, дарения, помощи, участия в национални и международни конкурси, програми и проекти и други.

5.1. Критерии за признаване на приходите – в момента на тяхното възникване, независимо от получаването на паричните средства. Признаването на приходите се извършва съгласно изискванията на ***т.18*** от ***ДДС № 20/14.12.2004 г. и събразно изискванията на раздел V от ДДС 14/2013г. и раздел III от ДДС 8/2014 г.***

Приходите по наемни договори се признават съобразно клаузите на договорите.

5.2. Отчитане на приходите - Приходите се отчитат в съответствие с параграфите на ЕБК и аналитично по сметките **раздел 7 Сметки за приходи** от *индивидуалния сметкоплан.* Приходите, осчетоводени по съответните счетоводни сметки задължително трябва да бъдат във връзка и в съответствие с приходните параграфи и подпараграфи от Единната бюджетна класификация.

5.3. Продажба на бракувани активи - Получените средства от продажба на бракувани активи на вторични суровини се отчитат по приходен **подпараграф 36-19 „Други неданъчни приходи"** и по счетоводна **сметка 7199 „Други приходи".**

5.4. Приходите от застраховки се отчитат на *брутна основа* и не се компенсират със стойността на застрахованите активи или извършените разходи. Получените застрахователни обезщетения *не* представляват възстановяване на разход, а

се отчитат като приход, съответно на *касова основа* - по приходни **§§ 36-11 „Получени застрахователни обезщетения“ за ДМА и §§ 36-12 „Получени други застрахователни обезщетения“, а** на *начислена основа* – по **сметки 7191 „Приходи от застрахователни обезщетения за ДМА“** и **7192 „Други приходи от застрахователни обезщетения“.**

6. РАЗХОДИ

Средствата по бюджета на БАН се изразходват за:

- Финансиране на научноизследователската дейност;
- Подготовка на кадри за науката;
- Развитие на материалната база;
- Издръжка на общоакадемични дейности;
- Разходи за развитие, издръжка и автоматизация на оперативни дейности
- Необходимо присъщи разходи, свързани с поети ангажименти към международни организации.

6.1. Отчитането на разходите в звената на БАН се организира по раздели, групи, дейности и параграфи. Фактически извършените разходи *на касова основа* се систематизират по разходни параграфи, които са определени в Единната бюджетна класификация. На *начислена основа* разходите се отразяват по сметките за отчитане на разходите по икономически елементи.

6.2. Критерии за признаване на разходите – в момента на тяхното възникване, независимо от плащането на паричните средства.

6.3. Всички видове застраховки се отчитат по подпараграф **10-62 “Разходи за застраховки”** и по счетоводна **сметка 6203 „Разходи за застраховане“**.

6.4. По подпараграф 10-98 “Други разходи, некласифицирани в другите параграфи и подпараграфи”, се отчитат:

- Разходи за чуждестранни участници по проекти /ЕБР/;
- Разходи за представителни цели.

Разходите за представителни цели съгласно Постановление за изпълнение на държавния бюджет на Република България за съответната година се определят ежегодно от съответния ръководител или колективен орган на управление.

6.5 Разходи за пътуване в полза на работници и служители

Звената на БАН могат да извършват разходи в полза на работниците и служителите си за пътуване, както следва:

а) в границите на населеното място, когато това произтича от характера на трудавата им дейност;

б) от местоживеенето до месторабoтата и обратно, когато се намират в различни населени места – за лицата със специалност и квалификация, изискващи се за съответната длъжност;

в) въз основа на трудовите задължения и изисквания за длъжността, определени с длъжностните характеристики (изисква се утвърден от работодателя списък на

длъжностите и на лицата, които имат право на транспортни разноски на това основание);

Разходите по буква а) не се считат за социални и се отчитат като разходи за съответната дейност въз основа на документи, удостоверяващи извършването им (фактури, билети и абонаментни карти).

Когато абонаментните карти, закупени от звеното на БАН се използват за ***целите на дейността***, (*например* за дейността на касиерката при представяне на документи до банките, или дейността на домакина, снабдителя и др.), разходите за тях се отчитат като разходи за външни услуги по **§ 10-20 „Разходи за външни услуги"** и по **сметка 6022 „Транспортни разходи".**

6.6 Разходи на персонала за обучение

Разходите на персонала за обучение (включително платените курсове на докторантите) **се отчитат по §§10-20 „Разходи за външни услуги" и по дебита на сметка 6025 „Разходи за квалификация и преквалификация на персонала**", когато обучението е осъществено от външен изпълнител и е налице документална обоснованост (фактура). В случаите на обучение на служителите в звеното на БАН, разходите за закупените учебни материали и пособия се отчитат по **§ 10-14 „Учебни и научноизследователски разходи и книги за библиотеките" и по сметка 6014 „Разходи за учебни материали и помагала"**. В случаите на командировка с цел обучение извън седалището на работното място, разходите (пътни, дневни и квартирни) се отчитат като разходи за командировка, а разходите за наетото помещение (конферентна зала) – като разходи за външни услуги.

6.7. Социални разходи, предоставени в натура

Съгласно § 1, т. 34 от Допълнителните разпоредби на ЗКПО **„социални разходи, предоставени в натура":**

а) са социалните придобивки по ***чл. 294 от КТ***, предоставени по реда на чл. 293 от КТ или по ред и начин, определен от ръководството на предприятието;

б) са ***достъпни за всички*** наети лица;

в) се ***предоставят в натура*** – не трябва да има парични взаимоотношения между работодателя и наетите лица. Социалните разходи, предоставени в натура включват и:

- разходите за ***вноски /премии за допълнително доброволно осигуряване, за доброволно здравно осигуряване и за застраховки „Живот"***;
- разходите за ***ваучери за храна***.

Средствата за СБКО се използват само за цели, свързани със социално-битовото и културното обслужване на работниците и служителите, **при спазване на действащото законодателство**, решенията на Общото събрание на работниците и служителите и вътрешни правила за **организацията, предоставянето и отчитането на средствата за социално-битово и културно обслужване в** звената на БАН.

В съответствие с изискванията на ***т.28.*. от *ДДС 6/2009 г.*** предоставените *ваучери за храна* и други подобни бонуси да се отчитат на *начислена основа* като разходи за персонала в натура, сумата на заплатената от звената на БАН номинална стойност на *ваучери за храна*, които се предоставят на персонала от средствата за СБКО, се отчита на *касова основа* по разходен **подпараграф 02-05 „Изплатени суми от СБКО, за облекло и други на персонала, с характер на възнаграждение".** На начислена основа сумата на предоставените на персонала *ваучери за храна* се отчитат по **сметка 6049 „Разходи за възнаграждения на персонала в натура".**

Възнаграждение на оператора на ваучери за храна, независимо дали договореното да е за сметка на средствата за СБКО или е извън техния обхват, се отчита на *касова основа* в съответствие с икономическия характер на този разход - като за външни услуги по **подпараграф 10-20 „Разходи за външни услуги".**

По подпараграф **02-05 „Изплатени суми от СБКО, за облекло и други на персонала, с характер на възнаграждение"** се отчитат и разходите за покриване на разходите на служителите за лечение и за скъпоструващи лекарства, както и разходите за предоставяне на карти за спорт и физическа активност на работниците и служителите, финансирани със средства за СБКО.

По **§ 10-91 „Други разходи за СБКО"** се отчитат разходите за социално-битово и културно обслужване на персонала, които не са с характер на възнаграждение и не подлежат на отчитане по друга конкретна позиция на Единната бюджетна класификация.

В параграф 10-91 се отчитат разходите за **профилактични** медицински прегледи и изследвания на служители, когато същите са предоставени като социална придобивка и са финансирани със средства за СБКО, при условията и по реда, определени с решение на Общото събрание на работниците и служителите.

Разходите **за задължителните предварителни и периодични медицински прегледи**, които са задължение на работодателя съгласно действащото законодателство, **не се отчитат като разходи за СБКО.**

6.8 Отчитане на данъци, такси и административни санкции

По **§ 19-00 „Платени данъци, такси и административни санкции"** от ЕБК се отчитат всички платени такси (държавни, общински, и пр.) в страната и чужбина, определени въз основа на нормативен акт, които постъпват в държавния или общинските бюджети.

Възстановяването на данъчен кредит на ДДС се отчита в §19-01 със знак /-/.

Подлежащият на връщане данъчен кредит по ДДС се прихваща с дължимо публично държавно вземане в намаление на § 19-01 и в кореспондиращо записване по съответния параграф, по който подлежи на отчитане съответното публично държавно вземане.

В случаите, когато звената на БАН заплащат такса за подлежащи на обнародване обявления, съобщения и др. известия в ***неофициалния раздел*** на „Държавен вестник", регламентирана в чл. 7, ал. 1 от Закона за „Държавен вестник" (ЗДВ) в размер, определен от председателя на Народното събрание с разпореждане на основание на чл. 9, ал. 2 от ЗДВ, и същите постъпват по бюджета на Народното събрание, разходите за задължителното обнародване на обяви в „Държавен вестник", заплащани чрез тези такси, по същество представляват държавна такса и следва да се отчитат ***като държавни такси на касова основа*** по **§ 19-01 „Платени държавни данъци, такси, наказателни лихви и административни санкции"** от ЕБК, а на начислена основа – по **сметка 6061 „Разходи за държавни такси" от СБО.**

В случаите, когато звената на БАН заплащат такси, които, независимо че са нормативно регламентирани по отделни закони с тарифи, не постъпват и не се отчитат като приходи по консолидираната фискална програма, заплащането на подобни такси се третира като унифицирана цена за ***предоставяне на съответната услуга*** (като напр. ***нотариални такси, таксите за частни съдебни изпълнители*** и др. подобни) и се

отчита като разходи за външни услуги, съответно на касова основа – по **§ 10-20** от ЕБК, а на начислена основа – по **сметка 6029** „**Други разходи за външни услуги**" от СБО.

6.9. Разходи за наеми

Разходите за наеми се отчита по **§ 10-20** от ЕБК, а на начислена основа по *с/ка 6071 «Разходи за наеми в страната» и по с/ка 6072 «Разходи за наеми в чужбина».*

Сметките се използват за отчитане на разходите за наем на недвижими и движими активи, включително сгради, помещения, терени, машини, съоръжения, транспортни средства и друго имущество, предоставени за временно възмездно ползване на БАН и нейните структурни звена.

6.10. Разходите, осчетоводени по счетоводните сметки от индивидуалния сметкоплан, съобразен със СБО, трябва задължително да бъдат във взаимовръзка и в съответствие с разходните параграфи и подпараграфи по ЕБК за съответната година, като отклоненията и различията следва да се анализират и за тях да е налице обяснение.

7. НАЧИСЛЯВАНЕ НА ПРИХОДИ И РАЗХОДИ В КРАЯ НА ОТЧЕТНАТА ГОДИНА

Последователното прилагане на принципа на текущо начисляване изисква да бъдат начислени приходите и разходите, натрупани и отнасящи се за съответния период, независимо, че съответният първичен документ за операцията (фактура и др.) може да се издаде/получи в следващ отчетен период.

Така например, за съответната година следва да се начислят разходите за отопление, ел.енергия, вода, телефон, наеми и др., независимо, че фактурите от доставчиците са издадени с дата - следващата отчетна година. Аналогично, следва да се отнесат като приходи, сумите, припадащи се за отчетната година (например приходи от наеми за м. декември, платими през м. януари). В новата отчетна година начислените разходи се сторнират.

По отношение на ***признаването на приходите от помощи и дарения*** се въвежда прилагането на ***отчетна процедура в края на годината за начисляване на вземания и задължения*** по тези позиции и съответното сторниране на тези суми в началото на следващата година (подобно на процедурите за начисляване и сторниране на провизии за персонал и на корективите за вземания и задължения съгласно т.49 от ДДС №20/2004 г.).

За получените помощи и дарения, отчетени като приход по сметки от група 74 (подгрупи 741, 747, 748 и 749), следва в края на годината да се установи сумата на неусвоените средства и да се вземат счетоводни записвания по създадените за тази цел сметки от подгрупа **740 „Коректив на приходите от помощи и дарения"** и сметка **4989 „Коректив за неусвоени помощи и дарения"**

За неусвоените към края на отчетната година получени помощи и дарения (записване за текущата отчетна година):

Дт с/ки от подгрупа 740 „Коректив на приходите от помощи и дарения"
Кт с/ка 4989 „Коректив за неусвоени помощи и дарения"

В началото на следващия отчетен период – червено сторно на коректива за неусвоени помощи и дарения (записване за следващата отчетна година) със стойността на предходното записване:

Дт с/ки от подгрупа 740 „Коректив на приходите от помощи и дарения" червено сторно
Кт с/ка 4989 „Коректив за неусвоени помощи и дарения" червено сторно

Когато към края на отчетната година звената на БАН са извършили за своя сметка (за сметка на бюджета си) разходи и придобиване на активи, подлежащи на финансиране

със средства от съответните помощи и дарения (т.е когато към края на отчетната година все още средствата не са получени от съответния донор), се извършва оценка на средствата, които се очаква да бъдат получени. В тази оценка се включват само тези суми на извършените разходи и придобити активи, които реалистично могат да бъдат покрити/възстановени от съответния донор (например не се включват суми, които няма да бъдат признати за допустими от съответния донор). Правят се следните записвания:

Записване за текущата отчетна година:

Дт с/ка 4980 „Коректив за вземания за помощи и дарения
Кт с/ки от подгрупа 740 „Коректив на приходите от помощи и дарения"

Записване за следващата отчетна година чрез процедурата на „червено сторно" със стойността на предходното записване:

Дт с/ка 4980 „Коректив за вземания за помощи и дарения червено сторно
Кт с/ки от подгрупа 740 „Коректив на приходите от помощи и дарения" червено сторно

Сметките от подгрупа 498 и 740 се водят задължително с чисти обороти. Те не се прилагат за случаите на начисляване на вземания/задължения за възстановяване на средства от помощи и дарения и свързаните с тях наказателни лихви чрез сметки от подгрупа 438 и 439.

Отчетната процедура не се прилага за:

- Получаваните от звената на БАН средства от помощи и дарения чрез трансфер от други бюджетни организации;
- Получаваните от звената на БАН чрез Разплащателната агенция към ДФ „Земеделие" средства от директни плащания или суми по пазарни мерки, които се отчитат като приход съгласно т.65 от ДДС №06/2008 г.;
- За помощите и даренията, които са предоставени безусловно (т.е. без наличието на съществени условия и клаузи на договори, чието неизпълнение води до възстановяване на средствата на съответния донор);
- За отчетените суми по сметка 7450 „Получени чрез небюджетни предприятия средства от КФП по международни програми"
- В други определени от МФ случаи;

Процедурата се прилага и по отношение на помощите и даренията в натура.

8. ПРОВИЗИИ

8.1. Начисляване в края на годината на провизии за задължения.

В края на годината се извършва преглед на начислените (или неначислени) провизии, като при необходимост тяхната оценка се коригира с разликата, която се отчита като промяна в приблизителната счетоводна оценка.

Провизия се признава когато са изпълнени следните критерии:

- звената на БАН имат правно или конструктивно задължение, като резултат от минали събития към датата на изготвяне на баланса;
- има вероятност за погасяване на задължението да бъде необходим паричен поток от ресурси, включващи икономически изгоди;
- може да бъде направена надеждна оценка на размера на задължението.

При липса на един от критериите провизия не се признава!

Не се начисляват провизии за обжалваните по административен и съдебен ред публични държавни и общински вземания.

В случай, че са налични обстоятелства за начисляване на провизии за задължения, се съставят счетоводни статии, посочени в т. 37 от ДДС № 20/14.12.2004 г.

В обяснителната записка към годишния финансов отчет се оповестява размерът на провизията и кратко описание на нейното естество.

8.2. Начисляване на провизия за вземания

Към края на годината се начислява провизия за вземания по предоставени от звената на БАН аванси, продажби и други разчети.

Не се извършва провизиране на вземанията и обезценка от бюджетни предприятия, БНБ и утвърдени международни организации.

Начисляването на провизията се определя в процент от общата (номинална) стойност на вземането.

Вземанията, които се провизират в звената на БАН се класифицират в три групи:

- трудно-събираеми вземания – след изтичане на 90 дни от крайния срок за погасяване, вземането се класифицира като трудносъбираемо и се провизира с 20% от номиналната стойност;
- несъбираемо вземане - след изтичане на 180 дни от крайния срок за погасяване, вземането се класифицира като несъбираемо и се провизира с 50% от номиналната стойност;
- безнадеждно вземане – при погиване на длъжника, вземането се класифицира като безнадеждно и се провизира на 100% от стойността.

При наличие на доказателства, че безнадеждното вземане е преминало в никога несъбираемо, то следва да се отпише – след уведомяване на Ръководителя с докладна записка, подкрепена със становище на юрист, негова писмена резолюция и сторниране на начислената провизия.

8.3. Начисляване на разходи за провизии на персонала

Към края на бюджетната година в звената на БАН задължително се извършва анализ на неизползваните отпуски от персонала, включително и на припадащите се осигурителните вноски за сметка на работодателя. При анализа следва да се имат предвид очакван брой дни и брой лица, които ще ги ползват през следващата година, периода на ползване на отпуска, структурата на длъжностите и равнището на очакваното заплащане за следващата година, през която ще се ползват отпуските. В размера и структурата на провизиите се включват и припадащите се върху тях осигурителни вноски за ДОО, здравно осигуряване и ДЗПО за сметка на бюджетната организация.

В началото на следващата година провизираната сума се сторнира изцяло и наведнъж.

8.4. Начисляване възнаграждения и осигурителни вноски

За средствата за възнаграждения и осигурителни вноски отнасящи се за текущия период, които ще се изплатят в следващия отчетен период със **сметка 6047 се прилага** в случаите, когато сумите за съответното възнаграждение **НЕ могат да бъдат конкретизирани, а се определят въз основа на оценка на очаквания размер на разходите.**

се съставят следните счетоводни статии:

В текущия период се начисляват

- Д-т сметка 6047 Разходи за провизии за персонал

- К-т сметка 4973 Коректив за задължения към персонала – местни лица

В следващия период се сторнират

- Д-т сметка 4973 Коректив за задължения към персонала – местни лица

- К-т сметка 6048 Сторнирани разходи за провизии за персонал

В началото на следващата година се взимат съответните счетоводни записвания по реда на **т.т.49.2 или 19.7.8** от ДДС №20 от 2004г.

9. ЗАДБАЛАНСОВА ОТЧЕТНОСТ

9.1. Просрочени вземания и задължения

В съответствие с **т. 111** от Ръководство за прилагане на СБП ***просрочени*** са тези вземания и задължения, начислени по балансови сметки от **раздел 4** от СБО, които не са уредени в договорените (законовите) срокове. За вземанията това могат да бъдат вземания от клиенти, от наеми, от заеми и др. дебитори, а за задълженията – към доставчици, към персонал, за степендии, по заеми и др. кредитори. Не се смятат за просрочени начислените и неплатени вземания и задължения, когато срокът за уреждането им не е изтекъл. Когато изрично не е определен такъв срок за уреждане/плащане, за просрочени се смятат тези вземания и задължения, които не са уредени/платени в обичайно приетите срокове по Закона за задълженията и договорите.

За просрочените вземания, освен отчитането им по балансовите сметки, когато е налице просрочие, се съставя и допълнителна счетоводна операция за отразяването им по съответните сметки от **подгрупа 991 „Статистика на просрочените вземания“.** За целта със сумата на просроченото вземане (напр. от наеми) се дебитира съответната сметка (за просрочени вземания от наеми – с/ка 9915) и се кредитира **сметка 9981 „Кореспондираща сметка за задбалансови активи“**.

За просрочените задължения, освен отчитането им по балансовите сметки, когато е налице просрочие, се съставя и допълнителна счетоводна операция за отразяването им по съответните сметки от **подгрупа 992 „Статистика на просрочените задължения“**. За целта със сумата на просроченото задължения, (напр. задължение към доставчици) се кредитира съответната сметка (за просрочени задължения към доставчици – с/ка 9923) и се дебитира **сметка 9989 „Кореспондираща сметка за задбалансови пасиви“**.

За просрочените вземания и задължения се представя ***справка*** с приложена към нея обяснителна записка за причините за просрочията, както и предприетите действия за събиране/уреждане на просрочията, която се представя в сроковете, определени с указания на МФ.

9.2. Отчетност на поети ангажименти и нови задължения за разходи

Поемане на ангажимент е налице, когато в резултат на сключен договор, международно споразумение, нормативен акт, решение на държавен орган или въз основа на друг документ се ангажира (обвързва) бюджет или фонд на разпоредител с бюджет с бъдещо плащане на **конкретно определена сума към конкретно определено лице/контрагент** при бъдещо изпълнение или наличие на определени условия и обстоятелства, засягащи съответното лице/контрагент – получател на сумата.

При поемането на ангажименти се съставя операцията:

Дт сметка 9800 „Възникнали ангажименти за разходи”

Кт сметка 9200 „Поети ангажименти за разходи – наличности"

Текущо през годината при фактуриране или плащане по ангажиментите се съставят операциите:

Дт сметки от раздел 2, 3, 6
Кт сметки от раздел 4
Дт сметка 9200 „Поети ангажименти за разходи – наличности"
Кт сметка 9803 „Реализирани ангажименти за разходи чрез плащане/възникване на задължение"

Тъй като при ангажиментите с незабавна реализация и приравнените на тях моментът на възникването съвпада с момента на реализацията (чрез плащане или начисление на задължение), за тях не може да се отчита наличност и в тази връзка, като изключение от общия ред на текущите записвания, дадени по-горе, за тях се съставя следната операция:

Дт сметка 9801 „Възникнали ангажименти за разходи с незабавна реализация"
Кт сметка 9803 „Реализирани ангажименти за разходи чрез плащане/възникване на задължение"

Ако сключването на договора и момента на реализация на ангажимента по него е в рамките на месеца, то той се счита за ангажимент с незабавна реализация.

Ангажименти, свързани с регулярни доставки и плащания за комунално-битови разходи, които попадат в обхвата на т. 15 от ДДС № 04/2010 г. и съгласно т. 37 от ДДС № 04/2023 г. се прилага начина за отчитане на ангажименти с незабавна реализация. (напр. топлинна енергия с „Топлофикация София", за доставка на ел. и др.).

Начисляването на ангажиментите за разходи с незабавна реализация се извършва периодично, но най-малко веднъж на тримесечие.

Салдото по сметка 9200 „Поети ангажименти за разходи – наличности" следва да показва ***наличностите*** на поетите ангажименти, които са останали ***нереализирани към края на отчетния период.***

Освен отделните сметки за поемането и реализирането на ангажименти (сметки 9800, 9801 и 9803), се използват и отделни сметки за останалите изменения на поетите ангажименти:

- Вътрешни трансфери на поети ангажименти – използва се сметка **9804 „Вътрешни трансфери на поети ангажименти за разходи"**. Тук се включват за отчитане всички прехвърляния (трансфери) на поети ангажименти в рамките на първостепенния разпоредител – както между отделни единици, така и между отделни отчетни групи (стопански области);

Записванията при получателя са:

Дт с/ка 9804 „Вътрешни трансфери на поети ангажименти за разходи"
Кт с/ка 9200 „Поети ангажименти за разходи – наличности"

Записванията при предоставящия са:

Дт с/ка 9200 „Поети ангажименти за разходи – наличности"
Кт с/ка 9804 „Вътрешни трансфери на поети ангажименти за разходи"

- Прехвърляне на ангажименти от/към други бюджетни организации – използва се сметка **9805 „Прехвърлени ангажименти за разходи от/към други бюджетни организаци"**. Тук се включва всяко прехвърляне между бюджетни организации

от системата на различни първостепенни разпоредители. Записванията при получателя и предоставящия са аналогични на описаните по-горе, при използване на сметка 9805.

- Прехвърляне на ангажименти от/към други предприятия – използва се сметка **9806 "Прехвърлени ангажименти за разходи от/към други предприятия".** Тук се включва всяко прехвърляне между бюджетна организация и юридически лица, които не са бюджетни организации. Записванията при получателя и предоставящия са аналогични на описаните по-горе, при използване на сметка 9806.
- Изменения в обема/стойността на поетите ангажименти – прилага се сметка **9808 „Корекции в обема/стойността на поетите ангажименти за разходи".** Тук се отчитат всички промени в обема и стойността на наличните ангажименти, произтичащи от промяна на договори, корекции на приблизителни оценки, промяна в стойността/обема на ангажимента в резултат на нормативен акт и всички други подобни промени (без тези, свързани с прехвърлянето на ангажиемнтите чрез сметки 9804 и 9806), които не водят до прекратяване на ангажимента.

Записвания при корекции в увеличение:

Дт с/ка 9808 „Корекции в обема/стойността на поетите ангажименти за разходи
Кт с/ка 9200 „Поети ангажименти за разходи – наличности"

Записвания при корекции в намаление:

Дт с/ка 9200 „Поети ангажименти за разходи – наличности"
Кт с/ка 9808 „Корекции в обема/стойността на поетите ангажименти за разходи"

При първоначално сключване на договор за мобилни услуги със сумата на дължимите абонаментни такси по договора се прави записване 9800/9200. След изтичане на отчетния период, когато мобилния оператор е фактурирал освен абонаментните такси, така и стойността на проведените разговори и други услуги, за съответната стойност се извършва записване по сметки 9808/9200

- Анулиране (канцелиране) на поети ангажименти – прилага се сметка ***9809 „Анулиране (канцелиране) на поети ангажименти за разходи".*** Тук се отчита отписването на ангажимента, произтичащо от прекратяване на съответните договори по силата на клаузи на договорите, обявяване на договорите за недействителни и или нищожни, изискване на нормативен акт и други подобни причини.

Сметките от подгрупа 980 се приключват в края на годината със сметка 9989.

За осчетоводяване на възникналите нови задължения за разходи, подлежащи на отчитане по сметка **9860 „Възникнали нови задължения за разходи",** се взема следната счетоводна операцаия:

Дт с/ка 9989 „Кореспондираща сметка за задбалансови пасиви"
Кт с/ка 9860 „Възникнали нови задължения за разходи"

Сметката може да се дебитира, когато се налага да се коригира този показател в посока на намаление (например при корекция на окончателно задължение към доставчик чрез издадено от него кредитно известие) срещу кредитиране на сметка 9989. Сметка 9860 се приключва в края на годината със сметка 9989.

За 2019 и следващите години в показателя „Нови задължения за разходи" се включват сумите, представляващи авансови плащания по съответните договори (всички плащания по договор/ангажимент, включително авансово плащане, които звената на БАН са задължени да извършат, съгласно договорния ангажимент, следва да се третират

по един и същ начин, тъй като всяко плащане представлява договорно задължение, независимо от това, кога ще бъде извършено. При извършването на такива плащания, със счетоводно записване по сметка 4020 (4040) за тези плащания се съставят и съответните задбалансови записвания за реализация на ангажимента и за изпълнението на показателя „Нови задължения за разходи“ (9801/9803 или 9200/9803 и 9989/9860).

По отношение на предоставените аванси на подотчетни лица БАН възприема подхода отчитането на поетите ангажименти и новите задължения за разходи за сметка на отпуснатия служебен аванс да се извършва **<u>след отчитането на аванса</u>**, т.е при предоставянето на служебния аванс не се вземат задбалансовите записвания по 9803 и 9860, а те се вземат при отчитане на аванса със стойността на одобрения разход.

<u>Следва да има равенство между сметка 9860 и 9803 във всеки момент</u>.

<u>При възстановяване на разходи за консумативи от наематели и други дебитори се съставят следните операции:</u>

Дт сметка 9801 „Възникнали ангажименти за разходи с незабавна реализация” (червено сторно)

Кт сметка 9803 „Реализирани ангажименти за разходи чрез плащане/възникване на задължение” (червено сторно)

Дт с/ка 9989 „Кореспондираща сметка за задбалансови пасиви“ (червено сторно)

Кт с/ка с/ка 9860 „Възникнали нови задължения за разходи“ (червено сторно)

9.3 Задбалансова отчетност за отразяване на националното и друго съфинансиране по международни проекти.

По сметките от подгрупа **994 „Статистика за финансиране на разходи за сметка на бенефециенти, Европейския съюз и други донори”**, звената на БАН – бенефициенти отразяват дела на отделните елементи на финансирането (национално, на Европейския съюз и от други донори) на разходите и придобиването на активи по програми на Европейския съюз, както и по други международни програми и проекти.

Счетоводните операции са:

Дт с/ка 9989
Кт с/ка от подгрупа 994

с припадащата се сума на съответното финансиране (национално, на Европейския съюз и от други донори) в общия размер на разходите (включително и сумите за придобиване на активи).

Дт с/ки от подгрупа 994
Кт с/ка 9989

в определени случаи на корекции, ревизиране на приблизителни оценки и др.

Сметките от подгрупа 994 се приключват в края на годината в кореспонденция със сметка 9989.

Записванията по тези сметки не е необходимо да се извършват при всеки извършен разход. Те могат да се извършват при изготвяне на тримесечни отчети, но трябва да са ясно разграничени по всеки отделен договор/проект/програма. При невъзможност да бъде определен точно относителният дял на съответния източник на финансиране се допуска използването на приблизителни оценки.

По сметките от подгрупа 994 се отразяват само разходите, финансирани със средства, предоставени на безвъзмездна основа.

Следва да се има предвид, че сумата на съответното съфинансиране се изчислява, като заложеният в съответните програми и договори относителен дял (процент) на съответния източник на финансиране се приложи спрямо сумата на извършените за съответния период разходи и придобиване на активи, независимо как са финансирани плащанията до момента.

Сметка **9940 „Недопустими разходи за сметка на бенефициента"** се използва за отчитане на недопустимите разходи, като при необходимост БАН възприема подхода тази сметка да се кредитира със сметка 9989. По същество недопустимите разходи увеличават относителния дял на националното или осигуреното от бенефициента-бюджетна организация финансиране, тъй като те не се покриват от осигуреното от донорите финансиране.

Сметка **9949 „Финансиране на разходи за сметка на бенефициента"** се използва за отчитане на предвиденото в съответните програми и договори финансиране за сметка на бенефициента-бюджетна организация, което се явява извън (или в допълнение на) националното съфинансиране.

Сметките от подгрупа 994 не се прилагат за разпределените и преведени от звената на БАН средства по международни програми към други бюджетни организации под формата на трансфери.

Сметките от подгрупа 994 се прилагат за всички получени от звената на БАН средства от Европейския съюз и по други международни програми, включително и когато звената на БАН получават такива суми (и свързаното с тях национално съфинансиране) под формата на трансфери от други бюджетни организации.

10. ОТЧИТАНЕ НА СТОПАНСКАТА ДЕЙНОСТ В АКАДЕМИЧНИТЕ ИНСТИТУТИ И ДРУГИ САМОСТОЯТЕЛНИ СТРУКТУРНИ ЗВЕНА НА БАН

Стопанската дейност се обособява отделно, поради специфичното данъчно третиране на приходите по ЗКПО. Ежемесечно приходите и разходите от стопанската дейност се осчетоводяват по общия ред – по съответните сметки на раздели 6 и 7 от СБО.

Приходи от стопанска дейност в звената на БАН са както следва:

- договори за разработване и решаване на научно-приложни задачи с външни възложители в съответствие с Правилника за сключване на договори за научно-приложни проекти/задачи от постоянните научни звена на БАН с външни възложители;
- участие в граждански дружества, търговски дружества и други юридически лица;
- предоставяне на консултации и експертизи;
- възнаграждения за изобретения, внедрявания, патенти, софтуер, ноу-хау и др. в съответствие с Правилника за създаване, закрила и използване на обектите на интелектуалната собственост в БАН;
- приходи от отдаване под наем на недвижимо и движимо имущество в съответствие с Правилата на БАН за отдаване под наем на недвижими имоти и двишими вещи;
- дивиденти;
- обучение, квалификационни курсове, обработване на документи и др.
- приходи от продажба на недвижими имоти;
- входните билети за музеите;
- приходи от продажба на списания, книги, стоки, абонаменти и др.

- приходи от предоставени услуги;
- приходи от продажба на активи, от предаване на вторични суровини на отпадъчни материали и бракувани дълготрайни или краткотрайни активи – подлежат на облагане, когато посочените активи са обслужвали стопанска дейност на звеното, респективно – отпадъчните материали и бракуваните активи са получени в резултат от извършването на стопанската дейност;
- приходи от застрахователно обезщетение за застрахователно събитие, осъществило се по отношение на актив, с който е осъществена стопанска дейност;
- приходи от присъдени обезщетения или вземания по съдебни дела - само в случаите, в които същите са свързани с извършването на стопанска дейност.

11. ОТЧИТАНЕ НА ПРОГРАМИ И ПРОЕКТИ, ЗА КОИТО СЕ ПРИЛАГА ФИНАНСОВО - ПРАВНАТА ФОРМА „СРЕДСТВА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ"

Прилагане на финансово-правна форма „Сметки за средства от Европейския съюз" през 2026 г.

11.1 Финансово-правната форма „сметки за средства от Европейския съюз" се прилага от бюджетните организации както в качеството им на администратори (управляващи органи, междинни звена, програмни оператори и др.), така и в качеството им на бенефициенти (крайни получатели) на:

- Средства от Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд (Европейския социален фонд +), Кохезионния фонд и Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица, Социалния план за климата и Механизма за възстановяване и устойчивост на Европейския съюз (проекти по Националния план за възстановяване и устойчивост), включително и националното съфинансиране, администрирани от **Националния фонд (НФ),** подлежащи на отчитане в **СЕС-КСФ**;

- Средства от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони и Европейския фонд за морско дело и рибарство, администрирани от Разплащателната агенция (РА) към Държавен фонд „Земеделие" (ДФЗ), включително националното съфинансиране, подлежащи на отчитане **в СЕС-РА**;

- Всички други средства по програми и проекти, финансирани от фондове и институции на Европейския съюз (ЕС), администрирани и/или получени от бюджетни организации, включително свързаното с тях национално съфинансиране, подлежащи на отчитане в **СЕС-ДЕС**, като:
  - средства по програми за европейско териториално сътрудничество;
  - средства по секторните програми „Леонардо да Винчи", „Еразъм", „Коменски" и други;
  - средства от фонд „Вътрешна сигурност", фонд „Убежище, миграция и интеграция" и Инструмента за финансова подкрепа за управлението на границите и визовата политика за програмен период 2021-2027;
  - средства по други програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС по смисъла на § 1, т. 36 от ЗПФ.

- Средства по други международни програми и свързаното с тях национално съфинансиране, определени по реда на чл. 8, ал. 4 от ЗПФ от министъра на

финансите (т. 39.1 от ДДС № 12/2013 г. и т. 12 от ДДС № 08/2014 г.), подлежащи на отчитане в **СЕС-ДМП**:

- Норвежкия финансов механизъм;
- Финансов механизъм на европейското икономическо пространство;
- Швейцарско-българската програма за сътрудничество;
- получаването, съхраняването и разходването от Министерство на отбраната на средствата на НАТО съгласно раздел IV от ДДС № 08/2014г.

В обхвата на средствата на съответните сметки за средства от Европейския съюз се включва и авансовото финансиране по реда на чл. 142 от ЗПФ (например авансовото финансиране съгласно ДДС № 06/2011 г.) и раздел III от ДДС № 01/2015 г.

11.2 Средствата и операциите по т. 11.1 се отчитат като сметки за средства от Европейския съюз, включително и в случаите, когато свързаните с тях приходи, разходи, трансфери и финансиране са предвидени първоначално по съответния бюджет. При наличието на такива случаи при необходимост следва да се извършат съответните промени по бюджетите на съответните разпоредители с бюджет - за разпоредителите с бюджет по държавния бюджет промените се извършват по реда на чл. 109 - 113 от ЗПФ.

11.3 Доколкото за операциите със средствата по програми и проекти по т. 11.1 се прилагат **банкови бюджетни сметки**, за тяхното отчитане на касова и начислена основа в отчетна група (стопанска област) **БЮДЖЕТ** се прилага **§ 88-03** от ЕБК и сметки от подгрупа 468 от СБО с едновременно **огледално отчитане** в отчетна група (стопанска област) **СЕС**, аналогично на подхода на отчитане съгласно т. 5.1 и раздел III от ДДС № 06/2008 г. (вкл. и в случаите на банкови валутни бюджетни сметки) и ***до* размера на преведеното авансово финансиране от донора).**

В тази връзка, при извършването на трансфери между бюджетни организации за проектите и програмите по т. 11.1, следва да се използва **§ 63-00** от ЕБК.

Средствата по **всички други международни програми**, извън посочените по-горе, се отчитат в отчетна група (стопанска област) „Бюджет" и за тях не може да се прилага финансово-правната форма „Сметки за средства от Европейския съюз", освен ако министъра на финансите **изрично** не определи нейното прилагане за конкретна международна програма/договор по реда на чл.8, ал.4 от ЗПФ.

Средствата от помощи и дарения, предоставени от **други лица**, извън т. 91 и т. 94, се отчитат по съответния бюджет и за тях не може да се прилага финансово-правната форма „Сметки за средства от Европейския съюз".

☼ за всички проекти, подлежащи на отчитане в „СЕС", независимо как са финансирани плащанията по тях (дали от авансово преведени суми от донора или за сметка на бюджетите на звената на БАН), всички начислени суми на разходи и придобиване на активи и свързаните с тях начисления на задължения, вземания и приходи **се отразяват изцяло в отчетна група „СЕС";**

☼**всяко авансово финансиране от бюджета на звеното на** БАН за покриване на плащания по проекта, независимо от формата на предоставяне, **се отчита като трансфер от „БЮДЖЕТ" за „СЕС";**

☼ **всяко плащане за сметка на авансовото финансиране от бюджет на звеното на БАН се отчита в „СЕС" според естеството и характера си по общия ред**, независимо дали впоследствие ще бъде признато за допустимо или ще бъде признато за недопустимо плащане;

☼ **задбалансовата отчетност за поети ангажименти (сметка 9200 и подгрупа 980), нови задължения за разходи (сметка 9860) и за статистиката за финансиране на разходите (подгрупа 994) по проекта се води изцяло и *само* в отчетна група „СЕС”**, независимо от начина на финансиране на плащанията. Прехвърляне на поети ангажименти от „СЕС” в „Бюджет”се извършва *само*, ако за тези налични ангажименти окончателно се спира финансирането по съответната донорска програма и бюджетът поема тяхното изпълнение.

За извършени плащания от бюджета на звената на БАН ***преди да е одобрен*** даден проект, се прилага досегашния подход на отразяване като разход по бюджета на звеното на преките разходи по проекта. В случай, че проектът бъде одобрен за финансиране със средства от Европейския съюз или по други международни програми, се спазва т. 26.1 от ДДС № 01/26.01.2015 г. В случай, ***че проектът не бъде одобрен*** за финансиране със средства от Европейския съюз или по други международни програми – разходите остават за сметка на бюджета на звеното и не се взимат допълнителни записвания.

Отчетна схема за авансово финансиране от бюджета на звената на БАН за плащания по проекти, подлежащи на отчитане в „СЕС” (когато проектът е одобрен):

Записвания за **начисляване на разходи**, придобиване на активи и свързани с тях задължения към доставчици и контрагенти:

Стопанска област „Бюджет”

Няма записване на начислена основа
Няма *записване на касова основа*

Стопанска област „СЕС”

Записване на начислена основа:
Дт сметки от раздел 2, 3, гр. 60 и др.
Кт сметки от гр. 40 и др.
Няма записване на касова основа

За начисляване/удържане на осигурителни вноски и данъци по ЗДДФЛ (прилага се общия ред на начисляване на разходите и разчетите между „Бюджет” и „СЕС” по сметка 4659 и §§89-03:

Стопанска област „Бюджет”

***Записване на начислена основа*:**
Дт сметка 4659
Кт сметка 7598
Записване на касова основа:
§89-03 (-)/69-08 (+)

Стопанска област „СЕС”

1.Записване на начислена основа:
Дт сметки от гр.605
Дт сметки от гр. 421 и др.
Кт сметки 7591, 7595, 7596 и 7597
***Записване на касова основа*:**
§01-00, 02-00, 05-00/§69-00 (+)

2.Записване на начислена основа:

Дт сметка 7598
Кт сметка 4659
Записване на касова основа:
§ 69-08 (-)/ §89-03 (+)

Извършване на **плащания** за сметка на бюджета на звеното **директно** от банкова бюджетна сметка:

Стопанска област „Бюджет"

***Записване на начислена основа*:**
Дт сметка 7532
Кт сметка 5001, 5013, 7500
Записване на касова основа:
§62-02(-)/§95-07, 96-07, 66-02 (+)

Стопанска област „СЕС"

Записване на начислена основа:
Дт сметки от гр. 40 и др.
Кт сметка 7522
***Записване на касова основа*:**
Разходни §§/ §62-01 (+)

Възстановяване на авансово финансиране, когато е предоставено под формата на плащания директно от бюджет към съответните доставчици и контрагенти. В тези случаи постъпилите суми се отразяват огледално в „Бюджет" и „СЕС" като възстановен трансфер, а когато сумата на постъпилото финансиране е по-голяма от авансовото финансиране от бюджета на звеното – и като разчети по §88-03 от ЕБК и сметка 4682 от СБО:

Стопанска област „Бюджет"

***Записване на начислена основа*:**

Дт сметки 5001, 5013
Кт сметка 7532 (*до размера на авансовото финансиране от бюджета*)

Дт сметки 5001, 5013
Кт сметка 4682 (*когато полученото финансиране от донора превишава отпуснатото до момента авансово финансиране от бюджета на бенефициента)*

Записване на касова основа:
§62-02(+)/§95-07, 96-07 (-) (*до размера на авансовото финансиране от бюджета*)
§88-03 (+)/ §95-07, 95-06 (-) (*когато полученото финансиране от донора превишава отпуснатото до момента авансово финансиране от бюджета на бенефициента)*

Стопанска област „СЕС"

Записване на начислена основа:
Дт сметка 7522 (*до размера на авансовото финансиране от бюджета*)
Кт сметки 747, 748, 753 и др.
***Записване на касова основа*:**

§62-01 (-)/ §46-00, §63-01 (+)(*до размера на авансовото финансиране от бюджета*)

Дт сметка 4682 (*когато полученото финансиране от донора превишава отпуснатото до момента авансово финансиране от бюджета на бенефициента)*

Кт сметки 747, 748, 753 и др.

***Записване на касова основа*:**

§ 88-03 (-)/§ 46-00, §63-01 (+) (*когато полученото финансиране от донора превишава отпуснатото до момента авансово финансиране от бюджета на бенефициента*

За отчитането от звената на БАН на **получаването на аванси по донорски програми** от бюджетни организации – администратори на тези средства (НФ, РА към ДФ „Земеделие" и др.) се прилагат подходът на отчитане на разчет между бюджетни организации и коректив съгласно т. 34-38 от ДДС №14/2013 г. (в случаите, когато касовите потоци от тези взаимоотношения се отчитат като трансфери) чрез използването на следните сметки и записвания:

Записване при получаване на аванса:

Стопанска област „Бюджет"

Дт сметка 5001, 5013

Кт сметка 4682

§§96-07, 95-07 (-)/ §§88-03 (+)

Стопанска област „СЕС"

Дт сметка 4682

Кт сметка 7532

§§88-03 (-)/§§63-01(+)

Дт сметка 4970 „Коректив за задължения към бюджетни организации"

Кт сметка 4523 „Други задължения (приходно – разходни позиции) към бюджетни организации от подсектор „Централно управление" *(за отразяване на отпуснатите средства на звеното на БАН като задължение по аванс)*

Записване при усвояване на аванса, при непризнаване на разходи, извършени със средства от аванса, както и при възстановяването на средствата на аванса към донора:

Стопанска област „Бюджет"

Записвания на начислена основа:

Дт сметка 4682

Кт сметка 7500, 5001

Записвания на касова основа:

§§ 88-03 (-)/ §§66-02, 96-07 (+)

Стопанска област „СЕС"

Записвания на начислена основа:

Дт сметка 4523

Кт сметка 4970 „Коректив за задължения към бюджетни организации" (за отчитане на усвояването на аванса в размер на признатите разходи, документирани с одитен доклад, писмо или протокол)

Няма записване на касова основа.

Дт сметка 4523

Кт сметка 4393 „Задължения към бюджетни организации за възстановяване на средства по донорски програми" (за отнасяне от звеното на БАН на частта от аванса, съответстваща на непризнатите разходи, като задължение за възстановяване на средствата по донорски програми)

Няма записване на касова основа.

Дт сметка 7532

Кт сметка 4682 (при възстановяване от звеното на БАН на неусвоената част от аванса, както и на средствата за непризнатите разходи, доколкото не се прихваща с подлежащи на отпускане други средства)

Записвания на касова основа:

В)§§63-01 (-)/§§88-03(+)

Дт сметка 4393

Кт сметка 4970

Тази отчетна схема се използва **по аналог** и при отчитането на получени аванси от донори за проекти, попадащи в отчетна област „Бюджет" (получени авансови плащания по договори с фонд „Научни изследвания", други договори с министерства и ведомства, **средствата по които се получават под формата на трансфер)**.

В тези случаи записванията на начислена основа се правят в отчетна област „Бюджет" по **сметка 7522 и §§61-01.**

12. ОТЧИТАНЕ НА ДЯЛОВИ УЧАСТИЯ И АКЦИИ В ТЪРГОВСКИ ДРУЖЕСТВА

Отчитането на дяловите участия в търговски дружества в системата на БАН по съответните сметки от **подгрупа 511 „Дялове и акции в страната"** е съобразено с определенията по т. 2 от СС 24 –Оповестяване на свързаните лица, т.т. 2 и 3.1 от СС 28 – Отчитане на инвестициите в асоциираните предприятия

Прилага се ***методът на собствения капитал.***

При отчитането на дяловите участия се прилагат т.т. 28.1, 28.2 и 28.4 от ДДС № 20/*14.12.2004 г.* на Министерство на финансите.

VII. ИНВЕНТАРИЗАЦИЯ НА АКТИВИТЕ И ПАСИВИТЕ

Активите и пасивите **се инвентаризират** в съответствие с изискванията на **чл. 28** от **Закона за счетоводството** и *указанията на министъра на финансите* по тези въпроси (ДДС № 10/28.12.2017 т.) **най-малко веднъж** на три години , като в.т.1.1 на същото се допуска стъпаловидно прилагане на процедурите за инвентаризиране на отделните класове нефинансови дълготрайни активи и/или по техните местонахождения

(населени места, сгради или други териториално обособени места). При избор на такъв подход, той следва да се прилага последователно.

По решение на ръководството на бюджетната организация може да се прилагат и по-кратки срокове на инвентаризация за съответните активи и пасиви.

В структурата на БАН с цел максимално да се унифицира и координира извършването на инвентаризация на активите и пасивите се определят следните срокове:

1. **Дълготрайните материални и нематериални активи** – веднъж **на три години.**
2. **Активи в употреба, изписани като разход –** веднъж на **две години**.
3. **Материалните запаси – всеки отчетен период**, преди съставяне на годишния финансов отчет;
4. **Останалите активи и пасиви – всеки отчетен период** преди съставянето на годишния финансов отчет;
5. **Библиотечният фонд** (съгласно Наредба № 3 от 18 ноември 2014 г. за съхраняването, ползването и разпореждането с документи от библиотечния фонд) – *най-малко веднъж на пет години, като се допуска стъпаловидно прилагане на инвентаризациите по отделни библиотеки в системата на първостепенния разпоредител.*

5.1. Цялостна инвентаризация на колекциите от ръкописи, старопечатни книги, редки, ценни, справочни и краеведски издания – ежегодно;

5.2. По репрезентативния метод ежегодно и на определен процент от библиотечния фонд:

- библиотеки с фонд до 50 000 – не по-малко от 10 процента;
- библиотеки с фонд от 50 000 до 200 000 – не по-малко от 5 процента;
- библиотеки с фонд над 200 000 – не по-малко от 2 процента.

ВРЕМЕВИ ГРАФИК
за провеждане на инвентаризациите и преоценка/обезценка в БАН на активите и пасивите

Обекти на инвентаризиране в системата на БАН	**Година за провеждане на инвентаризация**			
	Първа 2026 година	**Втора** 2027 година	**Трета** 2028 година	**Четвърта** 2029 година
Дълготрайни материални и нематериални активи	**не**	**не**	**да**	**не**
Преоценка / обезценка на ДМА	***не***	***не***	***да***	***не***
Книги в библиотеки съгласно Наредба № 3 от 18 ноември 2014 г.	**да**	**да**	**да**	**да**
Активи в употреба, изписани като разход	**не**	**да**	**не**	**да**
Материални запаси	**да**	**да**	**да**	**да**
Останалите активи и пасиви	**да**	**да**	**да**	**да**

Унифицираните срокове за провеждане на инвентаризация в системата на БАН не освобождават от необходимостта за провеждането ѝ при извънредни обстоятелства

(смяна на МОЛ, природни бедствия и др.), когато тя се явява като обективно необходима процедура и контролно средство за установяването и/или предпазването от загуби на активи и други загуби.

Бракуването на дълготрайните активи се извършва въз основа на заповед на ръководителя на съответното звено и протокол на назначена комисия, която удостоверява техническото състояние на актива и невъзможността за неговото по-нататъшно използване или икономически целесъобразно възстановяване. В комисията задължително се включва експерт по съответния вид активи. Чрез акт/протокол за брак следва по **неоспорим начин** да се докаже невъзможност за реализацията на активите при сделка за продажба и каквато и да е икономическа изгода от тях. Актът за брак се утвърждава от Ръководителя на звеното. При бракуване чрез ликвидация, намалението на отчетната стойност на материалния актив се отразява чрез **сметки от подгрупа 699 „Намаление на нетните активи от други събития".**

Счетоводни записвания:

Д-т с/ка 6992 „Намаление на нефинансови дълготрайни активи от други събития" - с балансовата стойност
Д-т с/ки от подгрупа 241 "Амортизация на ДМА" - с акумулираната амортизация
К-т с/ки от група 20 „Дълготрайни материални активи" - с отчетната стойност

- при установяване на липса на активи, за която няма установен извършител /при кражба, пожар/, цялата отчетна стойност на актива се отнася по сметките от **подгрупа 699 „Намаление на нетните активи от други събития"**, а евентуалното вземане се отразява задбалансово по сметка **9289 „Други дебитори по условни вземания"**. След издаване на протокол от съответния орган на МВР, при невъзможност за откриване на материалния актив, следва да се заличи условното вземане. При възникване на обстоятелства, даващи достатъчно надеждни основания, че конкретен размер на вземането може да се реализира /установен извършител, наличие на реална възможност за плащане или прихващане с насрещно задължение на организацията и др./ съответната част се отписва от задбалансовата сметка и се завежда балансово.

При установени липси и доказана вина на материално-отговорно лице, възниква вземане на звеното от това лице по справедлива /пазарна/ или по отчетна цена – по по-високата от двете, като сумите се събират чрез удръжки или доброволни вноски.

Счетоводни записвания:

1. **изписване на липсата**

Д-т с/ка 6992 „Намаление на нефинансови дълготрайни активи от други събития" - с балансовата стойност
Д-т с/ки от подгрупа 241 "Амортизация на ДМА" - с акумулираната амортизация
К-т с/ки от група 20 „Дълготрайни материални активи" - с отчетната стойност

1.1 персонифициране вземането от виновното материално отговорно лице - с по-високата от двете стойности на липсващия актив – отчетната, по която е заведен ДМА или неговата справедлива стойност.

Д-т с/ка 4213 „Вземания от работници , служители и друг персонал –

или
Д-т с/ка 4887 „Вземания от други дебитори – местни лица /приходно – разходни позиции/"
К-т с/ка 7198 „Приходи от неустойки, начети, обезщетения"

1.2 при внасяне на стойността на липсите

Д-т с/ка 5011 „Касови наличности в евро"
К-т с/ка 4213 „Вземания от работници , служители и друг персонал – местни лица"
(или сметки 4261,4887)

2. при кражба с неустановен извършител

Д-т с/ка 9289 „Други дебитори по условни вземания"
К-т с/ка 9981 „Кореспондираща сметка за задбалансови активи"

3. при установяване на извършителя на кражбата

Д-т с/ка 9981 „Кореспондираща сметка за задбалансови активи"
К-т с/ка 9289 „Други дебитори по условни вземания"

VIII.ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 1. Настоящата счетоводна политика се прилага, считано от 01.01.2026 г.

§ 2. Указания по прилагането на настоящата счетоводна политика се дават от отдел „Бюджетно финансиране и счетоводна дейност.

§ 3. За всички въпроси, не включени в настоящата счетоводна политика се прилага разпоредбите на действащото законодателство в областта на счетоводството и указанията, давани от Министерството на финансите.

§ 4. Счетоводната политика е разработена на основание Закона за счетоводството, Счетоводните стандарти, Сметкоплан на бюджетните организации, ДДС № 20/14.12.2004 г. на Министерство на финансите за прилагане на Национални счетоводни стандарти за бюджетните организации и последващи писма и указания на МФ и в съответствие с принципите и изискванията, определени в Закона за счетоводството и Закона за публичните финанси

§ 5. Приложеният индивидуален сметкоплан е неразделна част от настоящата счетоводна политика и е задължителен за всички второстепенни разпоредители с бюджет на Министерството на образованието и науката

§ 6. Настоящата счетоводна политика се прилага от всички звена на БАН. Директорът на съответното звено я въвежда за прилагане със своя заповед.

§ 7. Изменения и допълнения на утвърдената счетоводна политика се допускат в резултат на промяна в нормативната база и се извършват по реда на приемане на същата.

Счетоводната политика на Българската академия на науките е изготвена от отдел „Бюджетно, финансиране, счетоводна дейност (БФСД) под ръководството на началник отдел той и главен счетоводител – Росица Деянова.